



**PROF. DR. CAFER SADIK YARAN:**

Ahlaklı toplum, kişinin  
vicdanında başlar

Ahlaklı bir değer  
olarak adalet

**PROF. DR. MUHARREM KILIÇ**



# İGİAD Bülten

TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ

YIL: 14 • SAYI: 35 • OCAK 2016

## Türkiye'de insani bir yaşam sürdürmenin maliyetini kamuoyuyla paylaştık



**Reklamların ahlak karnesi zayıf**



**2020 Stratejik Planlama kampı gerçekleştirildi**

# NEDEN DAHA FAZLA ÖDEYESİNİZ?

## Dolphin<sup>®</sup> plus



**Ekonomik • Garantili • Sıfır Ürün**  
**LASER TONER KARTUŞLAR**

XEROX

brother

EPSON

OKI

LEXMARK



Canon

Panasonic

SAMSUNG



Tüm marka ve logolar kendi tescilleri altındadır (All brands and logos are the property of their respective owners)



**aksa**

Büro Fotokopi ve Bilgisayar  
Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.

Kervançeçmez Sok.  
3/A-B Mecidiyeköy - İstanbul  
aksaltd.com satis@aksaltd.com  
Tel +90 (0)212 356 56 00 (pbx)  
Fax +90 (0)212 356 61 85



**AYHAN KARAHAN**  
İGİAD Yönetim Kurulu Başkanı

## “Asgari” değil, “insani geçim”

**S**on aylarda gündemimizin önemli maddelerinden biri de **asgari ücret** oldu. Asgari ücrette önceki yıllarla kıyaslanamayacak düzeyde gerçekleştirilen artış, bir yandan asgari ücretlileri sevindirirken diğer yandan rekabet koşulları üzerine çeşitli tartışmaları da beraberinde getirdi.

Asgari ücret konusu, toplumun ekonomik anlamda en alt düzeyde yer alan genişçe bir kesimini ilgilendirdiği için genel bir ilgi odağı oldu. Ancak bu konu, aynı zamanda sosyal ve **ahlaki** bir boyut da içermektedir. Sorun sadece matematiksel işlemlerle ele alınamayacak kadar önemlidir. Nihayetinde ‘asgari ücretli’ diye bahsedilenler, kâğıt üstünde bir **gider kalemi** olmanın ötesinde kaniyla canıyla birer insan; aile geçindirmek zorunda olan, çocuklarını besleyip büyütmek, yetiştirip okula göndermekle uğraşan bir babadır. Bu sebeple ekonomik anlamda toplumun dar gelirli kesimini oluşturan asgari ücretlilerin yaşam koşulları, sosyal ve ahlaki anlamda herkesi ilgilendirmektedir.

İGİAD olarak, **asgari geçim** konusunu her zaman sosyal ve ahlaki bir bilinçle ele aldık. Meselenin insani boyutunu ön plana çıkardık. Çabalarımızın büyük kısmını da bu bilincin yaygınlaşmasına hasrettik. Meseleye bakış açısının değişmesi için öncelikle **“asgari ücret”** yerine **“insani geçim ücreti”** adlandırmasını kullanıyoruz. Her adlandırmanın, arka planında belli bir bakış açısını yansıttığını göz önünde bulundurarak bu adlandırmayı önemsiyoruz.

2016 yılı için insani geçim ücreti, Türkiye’nin farklı bölgelerinde değişmekle birlikte, İstanbul için 1.950 TL. olarak belirlendi. Bu ücreti, başta üyelerimiz olmak üzere tüm duyarlı işverenlere tavsiye ediyor ve bu ücretin uygulanmasını yakından takip ediyoruz. Bu minvalde Hükümetin **1.300 TL’lik asgari ücret** uygulamasını olumlu bir gelişme olarak değerlendiriyoruz. İGİAD’ın yayınladığı ve takipçisi olduğu “insani geçim ücreti” uygulamasının da tüm Türkiye’de yaygınlaşmasını, Türkiye’nin sosyal barışı ve ahlaki duyarlılığı için elzem görüyoruz. Bütün çabamız, **“asgari ücret”**in **“insani geçim ücreti”**ne dönüştüğü bir Türkiye’dir.

Bu amacımıza ancak ahlaki bir duyarlılıkla ulaşabiliriz. Bu sebeple bu sayımızın dosya konusunu **“ahlak ve adalet”** olarak belirledik. Ahlak ve adalet, hayatın iki temel alanını oluşturan değerler manzumesidir. Ahlak, davranışlarımızı iyi ve kötü değer yargısına göre konumlandırır. Hukuk gibi yasal cezai müeyyidelerle değil toplumsal ayıplama, kınama gibi tepkilerle tavrını ortaya koyar. Toplumsal hayatın din ve hukuk gibi diğer dallarıyla bir yandan iç içedir diğer yandan da onların tamamlayıcısıdır.

Adalet ise hukukun, yani toplumsal hayatı yasalar çerçevesinde düzenleyen disiplinin amacıdır. Her insana hakkını vermek, ne eksikliğine ne fazlasına, sadece hak ettiğine muhatap kılmaktır adalet. Bütün yasaların amacı, toplumsal ilişkilerde insanlar arası sorunları, kimseye haksızlık yapmadan çözüme kavuşturmaktır.

Hayatın bu iki kılavuzunu bu sayımızın konusu yaptık. **Prof. Dr. Muharrem Kılıç**, “Ahlaki Bir Değer Olarak Adalet” isimli makalesiyle adaletin ahlaki boyutu üzerinde duruyor. **Prof. Dr. Saffet Köse** ise “Ahlak-Adalet İlişkisi” adlı makalesiyle bu iki disiplinin birbiriyle olan etkileşimini irdeliyor. Bu sayımızın röportajını ise ahlak ve mantık konularında Türkiye’nin en yetkin isimlerinden biri olan **Prof. Dr. Cafer Sadık Yâran** ile yaptık. Konuyla ilgili doyurucu açıklamaları nedeniyle kendilerine teşekkür ediyorum.

İnsani ve ahlaki duyarlılığa mütevazı bir katkı olması umuduyla hazırladığımız bu sayımızı beğenmeniz dileğiyle...

**İGİAD**

TÜRKİYE İKTİSADİ GİRİŞİM VE İŞ AHLAKI DERNEĞİ  
TURKISH ENTREPRENEURSHIP AND BUSINESS ETHICS ASSOCIATION

YIL: 14 • SAYI: 35 • OCAK 2015

### İGİAD Adına Sahibi

Ayhan Karahan

### Genel Yayın Yönetmeni

Ömer Bedrettin Çiçek

### Editör

Ahmet Yıldız

### Yayın Kurulu

Adnan İnanç  
Ahmet Yaşar  
Davut Güler  
E. Harun Demirtutan  
Emin Boyraz  
Mustafa Palas  
Haydar Temel  
İbrahim Akkuş  
Mehmet Aktas  
Mehmet Bulayır  
Mikail Karaca  
Murat Şentürk  
Sinan Polat

### Yayına Hazırlık

İGİAD Eğitim ve Araştırma  
Komisyonu

### Grafik Tasarım

Fokus Ajans  
www.fokusajans.com

### Baskı ve Cilt

Mega Basım  
www.mega.com.tr

### Yazışma Adresi

Maltepe Mh. General Ali Gürcan Cd.  
Eski Çırpıcı Yolu Sk. No: 1 Merter  
Meridyen İş Merkezi Kat: 4 D: 419  
34010 Zeytinburnu / İstanbul, Türkiye  
Tel: +90 212 544 96 00 - 77  
Faks: +90 212 544 96 76

www.igiad.com  
info@igiad.com

İGİAD Bülten, kurum faaliyetlerini duyurmak, İGİAD üyeleri arasında etkileşim ağını güçlendirmek, İGİAD’ı tanıtmak, iş dünyasında ahlaki girişimcilik ve iş ahlaki konularında kamuoyu hassasiyeti oluşturmak gayesiyle yayımlanır, ücretsiz olarak dağıtılır.



**İGİAD**  
YAYINLARI

## İŞ AHLÂKI VE KURUMSAL SOSYAL SORUMLULUK: İDEALLER VE GERÇEKLER

Bugün gerek küresel gerekse yerel düzeyde zaman zaman karşılaşılan ekonomik krizlerde şirketlerin ahlaki bir tutumdan uzaklaşmaları, kurumsal sosyal sorumluluğa sahip olmamalarının da payı bulunmaktadır. İhale almak için ödenen rüşvetler, halk sağlığını tehdit eden ürünlerin satışına devam edilmesi, şirket hesaplarının kamuoyuna yanlış aktarılması, sigortasız işçi çalıştırma gibi pek çok sorun bugün de devam etmektedir.

İnsanlığın yaşadığı bu acı tecrübeler, kurumsal sosyal sorumluluk (KSS) kavramını gündeme getirdi. Şirketlerin sadece kâr hırsıyla hareket edemeyeceği, sadece hissedarlarının çıkarını gözetemeyeceği; başta çalışanlarına ve müşterilerine olmak üzere tüm üçüncü taraflara karşı sorumlu olduğu, bugün artık daha geniş çevrelerce kabul edilen bir durumdur.

İşte bu çerçevede İGİAD ile Durham Üniversitesi, konunun akademik düzeyde irdelenmesi için hayırlı bir girişimde bulundular. "İdealler ve Gerçekler" başlığını taşıyan Uluslararası İş Ahlakı ve Kurumsal Sosyal Sorumluluk Sempozyumu, İstanbul Üniversitesi Beyazıt Kampüsü'nde yapıldı. Böylece ülkemizde ilk defa iş ahlakı ve kurumsal sosyal sorumluluk ile ilgili uluslararası düzeyde bir çalışma yapılmış oldu.



## DOSYA AHLAK VE ADALET

Ahlaki bir değer olarak adalet

**PROF. DR. MUHARREM KILIÇ**

4

**PROF. DR. CAFER SADIK YÂRAN:**

Ahlaklı toplum, kişinin  
vicdanında başlar

**RÖPORTAJ: AHMET YILDIZ**

6

Hukukun hedefi ahlaktır

**PROF. DR. SAFFET KÖSE**

12



## FAALİYETLER

Türkiye’de insani bir yaşam sürdürmenin

maliyetini kamuoyuyla paylaştık ..... 14

Reklamların ahlak karnesi zayıf ..... 16

İGiAD, Anadolu ziyaretleri kapsamında Kahramanmaraş’ta ..... 18

Şehir Üniversitesi’ni ziyaret ettik ..... 20

Yardımcı ziyareti ..... 20

2020 Stratejik Planlama kampı gerçekleştirildi ..... 21

Milletvekili Halis Dalkılıç İGiAD’ı ziyaret etti ..... 21

İGiAD’ın Yüksek İstişare Kurulu toplantısı yapıldı ..... 22

Sektör Kurulları, mutad toplantılarına devam ediyor ..... 23

Yönetim Kurulu kampa girdi ..... 23

Ülke tanıtım toplantısında Bangladeş ile

ticaret imkanları konuşuldu ..... 24

Üyelerimiz, Üsküdar Yeni Valide Camii’nde bayramlaştı ..... 26

İGiAD Gençlik Kurulu Hızlı Okuma ve Anlama

Eğitim Programı sona erdi ..... 26

# Ahlaki bir değer olarak **adalet**

**PROF. DR. MUHARREM KILIÇ**

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ, HUKUK FAKÜLTESİ

Hukuk normları 'olması gerekeni' ifade etmek ve 'adalet değerine' dayanmak durumundadır. 'Olması gerekeni' ifade eden bu değer yani 'adalet', temelde ahlaki nitelikte bir değerdir.

**DEĞER** kavramı genel anlamda felsefenin ve özelde ahlak felsefesinin temel problematik alanlarından birini oluşturmaktadır. Değer problematiği çerçevesinde 'adalet', 'eşitlik' ve 'dürüstlük' gibi kavramlar, toplumsal ilişkilerin ardında yatan temel anlam alanlarına ilişkin meseleler olarak konu edilmektedir. Ancak biz burada değerler felsefesi açısından adalet idesinin problematik alanlarını konu edinmeyeceğiz. Daha çok hukukun temel idesini ve amacını oluşturan adalet kavramının ahlaki bir değer olması konusunu ele alacağız.

Değerler felsefesi açısından hukuk ile ahlakın ortak bir niteliği söz konusudur. O da, her ikisinin de 'olması gereken alanına' ya da 'değerler alanına' ilişkin bir meşruiyet zemini inşa etme çabalarıdır. Bu meşruiyet zeminini oluşturan temel kavram ise, ahlaki bir değer olan 'adalet' kavramıdır. Bu ahlaki değer, değerler alanına dair hukuk özelinde konu edilmesi gerekmektedir. Zira hukukun bağlayıcı normatif bir düzen olmasının temelinde gerçekte, beşerin manevi

dünyasında ve fitri yapısında içkin bulunan 'adalet değerinin' olduğu görülmektedir. Gerçekte hukuk ile ahlak ilişkisinin temellendirilmesinin odağını da bu değer -adalet idesi- oluşturmaktadır. Böylece adalet idesi ya da değeri, yalnızca hukuk felsefesinin değil, genelde felsefe tarihinin en temel meselelerinden birisi olarak ortaya çıkmıştır.

Hukuk normları 'olması gerekeni' ifade etmek ve 'adalet değerine' dayanmak durumundadır. 'Olması gerekeni' ifade eden bu değer yani 'adalet', temelde ahlaki nitelikte bir değerdir. Zira insan yaşamını düzenleyen ve yönlendiren tüm değerler, insanların bunları gerçekleştirmeleri yönünde bir istemde bulunmaktadır. Ancak değerler düzlemindeki bu taleplerin tümü, aynı kesinlik ve zorlayıcılık düzeyinde değildir. Nitekim, sanat ve bilim alanlarındaki değerlerin gerçekleştirilmesi konusunda herkesin yükümlülüğü söz konusu değildir. Ancak öte yandan tüm insanlık, ahlaki değerleri gerçekleştirme ve bu değerler doğrultusunda bireysel

ve toplumsal bir yaşam kurma konusunda yükümlüdür. Ayrıca bu ahlaki değerler, insanın bireysel ve toplumsal yaşamdaki tüm eylemlerini içeren oldukça kapsamlı bir yapıya sahiptirler.

Değerler açısından bakıldığında temel amacı adalet idesini gerçekleştirmek olan hukuk, aslında beşeri ilişkilerin 'adalet idesi' perspektifinden değerlendirilmesi ve normatif bir düzene dönüştürülmesi ihtiyacından doğmuştur. Bu yönüyle, adalet idesini ya da değerini gerçekleştirme veya bu değer üzerine dayanma açısından hukuk, belirli değerleri gerçekleştirmeye yönelmiş olan mantık, estetik ve ahlak alanları ile ortak bir karakteristiğe sahiptir. Bu temel karakteristik ise yukarıda vurgulandığı üzere, normatiflik özelliğini ya da bir 'olması gerekeni' ifade etmektedir.

Adaletin ahlaki bir değer olmasından ötürü hukuk ve ahlak arasında bir benzerliğin varlığına dikkat çekilebilir. Nitekim ahlakın temel amacı olarak belirlenen 'iyi' kavramı 'adalet' kavramını ya da değerini de içermektedir. Böylece adalet değerinin ahlaktan iyi olanda içkin olması, hukuk ile ahlakın bir araya gelmesine imkan tanımaktadır. Bu benzerlik her iki normatif düzenin düzenleme alanlarının da birbirinin içine geçmiş olmalarında kendisini göstermektedir. Öyle ki, bu alanlarda hukuk ve ahlak, benzer bir davranış biçimini emretmektedir. Örneğin adam öldürme ve hırsızlık yapmanın yasaklanması, yükümlülüklerin yerine getirilmesi, ahde vefâ

gösterilmesi gibi düzenlemeler, hukuk ve ahlakın ortak bir davranış biçimini öngördüğü konulardır.

Temelde ahlakın özü 'niyet ahlakı' olmakla birlikte, ahlak bu niyetin davranış biçimine dönüşmesi ya da somut alana yansımaları talep eder. Bu türden ahlak temelli davranışlar sosyal hayatta, temel işlevlerinden birisi 'toplumsal düzeni koruma' olan hukuk için büyük katkılar sağlayacaktır. Hukuku tanımlayıcı temel unsurlardan birisini oluşturan 'düzen' işlevinin gerçekleşmesi açısından, toplumsal yaşamda ahlaki tercihlerin varlığı, hukuka oldukça işlevsel bir katkı sağlayacaktır. Ayrıca ahlak, sosyal hayatta hukuka uygun davranışları teşvik edici olacaktır. Böylece hukukun amacı ya da idesini oluşturan adalet değeri ahlaki bir durumu ifade etmektedir.

Adalet idesinin temelde ahlaki bir değer olmasından ötürü, aslında bu iki normatif düzen arasında, zorlayıcılık açısından da bir ayırımın yapılması söz konusu değildir. Böylece biçimsel açıdan hukuk ve ahlak, emredici ya da buyurgan bir niteliğe sahiptir. Her ikisi de birtakım davranışları emrederler ya da yasaklar. Ancak ahlakın düzenleme alanı hukuka oranla daha kapsamlıdır. Bu noktada bazı hukuk bilginleri hukuk düzenlemelerinin asgari düzeyde bir ahlaklılık istediklerini öne sürmektedirler. Gerçekte hukuk normları bu zorlayıcılık ya da yaptırım özelliğini, ahlaki değerlerin temel karakteristiği olan 'kesin buyruk' olma özelliğinden almaktadır. Böylece zorlayıcılık ya da yaptırımı dayalı normatif düzen olmaları açısından da hukuk ile ahlak arasında ortak bir niteliğin varlığından söz edebiliriz.

Hukuk ve ahlak, temel özelliği toplumsallık olan insanın sosyal hayatını düzenleyen iki öncü normatif



düzenler. Toplumsal ilişkileri düzen altına almayı amaçlayan normatif birer düzen olarak hukuk ve ahlak alanlarının ve bu ikisi arasındaki ilişkinin belirlenmesi, hukuk felsefesinin en önemli meselelerinden birisi olmuştur. Hukuk filozoflarının veya teorisyenlerinin gündemlerini yoğun bir biçimde meşgul eden bu mesele, bu iki normatif düzen arasındaki benzerliklerinin ve ayırım kriterlerinin belirlenmesi çabası olarak ortaya çıkmıştır.

Hukuk ve ahlak arasındaki benzer yönlerin belirlenmesi, ayrışan tarafların ya da ayırım kriterlerinin tespiti açısından öncelikle önem arz etmektedir. Dolayısıyla bu iki düzen arasındaki ortak temel nitelikleri ya da benzerlikleri ortaya koymaya çalıştık. Bu bağlamda hem öze ilişkin hem de formel düzeyde birtakım benzer noktaların varlığına dikkat çektik. Öze ya da varoluşsal boyuta dair ortak karakteristiğin, doğal olarak bu iki düzen türünün konularına ve işlevlerine dair bir ortaklığın doğmasına da yol açtığı görülmektedir. Ayrıca hukukun gerçekleştirmeyi hedeflediği temel değer olan adalet idesinin ahlaki bir değer olması da bu iki düzen arasında temel

kesişim noktasını oluşturmaktadır.

Böylece adalet idesine dayalı olan hukuk, kökeninde etik temel bir değere dayanmaktadır. Bu yönüyle ahlaki bir çabanın ifadesi olan hukukun, ahlaki değerlere dayanmaması tasavvur edilemez. Ahlaki değerlere dayanmayan ya da adaleti esas almayan hukuk, hiçbir zaman hakkaniyete dayalı bir yükümlülük anlayışı üretmez. Çünkü hem bireysel hem de sosyal hayatta insani kimliğin gerçeklik kazanabilmesi, yükümlülük ve ödev anlayışının geliştirilebilmesi için, ahlaki değerlerin varlığına ve bu değerlere olan bağlılığa ihtiyaç duyulmaktadır.

Toplumsal ilişkilerin düzenlenmesine, toplumların gelenekleri, örf ve âdetlerinin yanı sıra inandıkları ahlak kuralları ve hukuk normları da kaynaklık etmiştir. Bunlardan hukuk ile ahlak veya düzenleyici kurallar arasında ayırım kriterlerinin belirlenmesi, belirli bir tarihi süreç içerisinde gerçekleşmiştir. Bu bağlamda hukuk bilginleri birtakım kriterler üretmişlerdir. Bu ayırım kriterleri hem bu iki düzenin özüne hem de formel yapısına dair birtakım ayrışan yönleri işaret etmektedir.

## PROF. DR. CAFER SADIK YÂRAN

# Ahlaklı toplum, kişinin vicdanında başlar

Temiz toplum, temiz siyasetten önce, temiz bireylerden oluşur. Bizim bütün geleneksel ahlak kitaplarımız, ferdi ahlaktan başlar, sonra aile ahlakına geçer, ondan sonra siyasi ve idari ahlakı ele alır. Ahlaklılık, çoğu yerde sürüye tabi olmakla değil, kendi vicdanının sesini dinlemekle olur.

### RÖPORTAJ: AHMET YILDIZ

#### Ahlak kavramını nasıl tanımlayabiliriz? Etik kavramıyla farkı nedir?

Sade bir şekilde tanımlanmak istendiğinde ahlak, insanın içinin ve ilişkilerinin kendisine ve çevresindekiilere zararlı değil faydalı olmasını sağlamaya yönelik tavsiyelerden oluşan değerler sistemidir. İnsanın içinde, iyi ve kötü huylar dediğimiz, Kur'an'ın Şems suresinde fücür ve takva dediği iki yönelim imkanı vardır. İnsanın ilişkilerinde yani çevresindeki varlıklarla münasebetlerinde de takip edebileceği iki yol, Kur'an'ın Belled suresinde necdeyn dediği iyilik ve kötülük yolları vardır. İnsan, az çok özgür bir varlık olarak, bu iki yönelimden ve yoldan istediğini seçebilme ve uygulayabilme imkanına sahip olan ve Kur'an'a göre Mülk suresi ve benzerlerinde belirtildiği üzere bunlarla imtihan olunan bir varlıktır. İş-

te ahlak, bireyin kötü huylar ve kötü davranışlardan uzaklaşması, bunun yerine iyi huylar ve iyi davranışlarla hayatını geçirmesi, toplumun da böylece iyi insanların çok olduğu adil ve temiz bir barış ve huzur toplumu olabilmesi için yetişen nesillere kazandırılmaya çalışılan erdemler ve değerler manzumesidir.

Ahlak kavramıyla etik kavramı arasındaki temel fark, birinin köken itibarıyla Arapça ve daha dini, İslami, Kur'ani ve uygulama çağrışımlı bir tabir iken, öbürünün köken itibarıyla Grekçe, İngilizce ve daha felsefi, seküler ve teorik çağrışımlı bir kavram olmasıdır. Bunlar ve ilave edilebilecek başka ufak tefek farklılıklara rağmen, ülkemizde bazı insanlar ve çoğu resmi kurum etik kavramını ahlak ile aynı anlama gelmek üzere kullanmakta, ahlaki konularla ilgili hazırladığı yönetmeliklerde ve kur-

duğu kurullarda ahlak yerine etiği kullanmaktadır. "Kamu Görevlileri Etik Davranış İlkeleri," "Kamu Görevlileri Etik Kurulu," "X Üniversitesi Etik Komisyonu" gibi kullanımlar artık yadırganmayan bir ifade kalıbı durumundadır. Bu kullanımlardaki etik tabiri ile ahlak arasında esaslı bir fark yoktur, yapılması istenen iş aynıdır: Genel, kurumsal ve mesleki ahlak kurallarına aykırılığın önlenmesi, ahlaki kurallara uygun davranışların ise özendirilmesi ve yaygınlaştırılması.

Dolayısıyla, bana göre, eğer yanılmıyorsam, asıl kaygılanmamız gereken şey, kullanılan kavramın ahlak veya etik olması değil, bunların çağrıştırdığı ortak değerlerin toplum içinde yaygın bir biçimde uygulanıp uygulanmamasıdır. Gerek kurumsal gerekse kişisel dilde ahlak yerine etik kavramının kullanımında mutlaka bir art niyet veya yanlışlık aramamak gerekir. Çünkü çok köklü kavramlar bile çeşitli sebeplerle, örneğin kullananların istismarına neden oldukları durumlarda eski parlaklıklarını ve dolayısıyla etkisini yitirebilmekte, bu durumda bazı kişiler aynı meramı anlatmak için belki geçici bir süre başka bazı yeni kavramları kullanmayı tercih etmektedirler. Nitekim günümüzde ahlak yerine sadece etik değil bazen değer, bazen erdem kelimesi kullanılabilen, eskiden de ahlak yanında edep, âdap, fazilet gibi kavramlar kullanılabilmekteydi. Bütün bunlara



rağmen, bizim için bunlar arasında en köklü, en kalıcı ve en değerli kavramın ahlak kavramı olması gerektiğinde şüphe yoktur.

**Toplumsal hayatı düzenleyen hukuk ve din gibi alanların yanında ahlakın yeri neresidir? Yani ahlakın diğer disiplinlerle ilişkisi nedir?**

Ahlakın yeri, bunların, yani toplumsal hayatı düzenleyen normatif sistemlerin ve onlarla ilgili kural koyucu disiplinlerin üçüncüsü olmasıdır. Toplumla ilgili normatif bilimlerden olduğunda akla ilahiyat, hukuk ve ahlak gelir. Bu üçünün ortak yönü, yaşanan olayları olduğu gibi betimlemeye ve arka planlarındaki yapısal faktör-

leri tarihsel ve kültürel bir çerçevede açıklamaya çalışan yaklaşımların aksine, bireyler ve aileler başta olmak üzere tüm toplumsal grupların

nasil yaşamaları gerektiği, neleri yapıp nelerden kaçınmaları gerektiği konusunda insanlara rehberlik etmeleri, onlara yol göstermeleri ve bu yönde çeşitli ilkeler ve kurallar koymalarıdır. Belirledikleri ilkeler ve koydukları kurallar yanında, üçünde de ortak olan hususlardan bir başkası da, bu ilkeler ve kurallara, yahut bu emirler ve yasaklara uyulması konusunda her birinin kendine özgü yaptırımlarının olmasıdır. Dinin yaptırımı, daha ziyade cennet ve cehennem gibi uhrevi müeyyideler; hukukun yaptırımı, çeşitli türden bedeni ve mali cezalandırmalar; ahlakın yaptırımı ise vicdani kınama ve huzur ile toplumsal ayıplama ve takdir gibi müeyyidelerdir.

Bunların birbirleriyle de oldukça yakın ilişkileri vardır. Tam zorunlu bir bağ olmamakla ve kültürden kültüre az çok farklılık arz etmekle birlikte, genel olarak, pozitif hukukun doğal hukukla, doğal hukukun ahlakla, ahlakın da dinle yakın ilişkisi olduğu bir gerçektir. Başka şekilde ifade edildiğinde, ahlak olmadığında hukuk temelsiz ve desteksiz, din olmadığında da ahlak temelsiz ve desteksiz kalır. Hukuk normları ve cezalarının meşruiyetinin en büyük destekçisi ahlak, ahlak ilkeleri ve öğütlerinin geçerliliğinin en ikna edici ve bağlayıcı kaynağı da dindir. Bu durumda, dindar toplumlar bir yana, modern laik Batılı toplumlarda bile ahlak,

kendi başına sağladığı işlevleri yanında, din ile hukuk arasında bazen doğrudan bazen de dolaylı ve görünmez bir bağ kuran, dinden aldığı hukuka aktaran sağlam bir değerler köprüsü vazifesi görmektedir.

**Adaleti nasıl tanımlamak gerekir?**

Farklı adalet tanımları ve teorileri varsa da, bize göre şöyle tanımlamak mümkündür: Adalet, her hak sahibinin hakkına riayet etme ve her hak sahibine hakkını verme yükümlülüğü ve erdemidir. Bu tanımla biraz açacak olursak, görürüz ki, adaletin temelindeki asıl kavram "hak" kavramıdır. İyi kavramı, genel refah kavramı, kamu yararı ve benzeri öteki ahlaki kavramlar değil, hak kavramı adalet için esas temeli ve ölçütü oluşturur. Yine tanımdaki, "hakkına riayet etme" ile "hakkını verme" arasındaki küçük farka da işaret edilebilir. Hakkına riayet etme, hangi konumda olursa olsun herkesin yapması gereken bir davranıştır; hakkını verme ise biraz daha hak dağıtma konumunda olan kişinin yapması gerekeni çağrıştırmaktadır. İnsanın konumu ne olursa olsun, herkes adaletli yahut adil olmak durumundadır. Bunu ifade etmek için, tanımda hem yükümlülük hem de erdem ifadesi vardır. Yükümlülük daha ziyade hukuki bir kavram, erdem ise ahlaki bir kavramdır. Adaleti sadece erdem olarak

## CAFER SADIK YARAN

Ordu Fatsa doğumlu olup Atatürk Üniversitesi İlahiyat Fakültesi'ndeki lisansının ardından aynı üniversitede yüksek lisansını tamamladı. İngiltere University of Wales'ta doktora yaptı. Ondokuz Mayıs Üniversitesi ve İstanbul Üniversitesi'nde akademik ve idari görevlerde bulunduğundan sonra Ondokuz Mayıs Üniversitesi'nde öğretim üyeliğine devam etmektedir. Ahlak ve mantık konularında çalışmalarına devam etmekte olup "Bilgelik Peşinde", "Din Felsefesine Giriş", "İslam'da Ahlakın Şartı Kaç", "Ahlak ve Etik", "İslam ve Öteki", "Kötülük ve Theodise" gibi yayınlanmış kitapları bulunmaktadır.

tanımlamak yetmez. Çünkü erdemler biraz da kişinin olgunluğu ve ahlaki duygularının gelişmişliği ile ilişkilidir. Oysa adalet, sadece kişilerin olgunluğundan beklenebilecek, deyim yerindeyse adalet-severliğinden umulanla yetinilebilecek bir değer değildir. O, hem hukukun hem de ahlakın temelidir. Hukuk, gerek dağıtıcı adalet denen konumda olan insanları gerekse düzeltici adalet konumunda olan hakimleri, adaletle yani belirle-nip kabul edilmiş yasal kurallar çerçevesinde hakkaniyetli davranmak ve hüküm vermekle yükümlü tutar ve bunu yerine getirmeyenlere karşı cebri müeyyideler uygular. Ahlak ise insanlara çeşitli ahlaki davranışları tavsiye eder. Bunların başında da çoğu ahlak sistemine göre adalet gelir. Ahlaki erdemler bazen onları anlatanların tercihine göre öncelik-sonralık ve benzeri tasnife tabi tutmaksızın dağı-nık tarzda sunulur bazen de öncelik ve önem sırası başka başka erdemlere verilir. Bize göre, hakkaniyet temelli adalet, toplumsal erdemlerin en başında gelir ve öteki erdemlerin çoğu sorumluluk ve hatta gönüllülük esasına dayanırken adalet erdemi, zorun-luluk ve yükümlülük gibi kesin ve kati bağlayıcılığı olan erdemler arasında sayılmalıdır. Adil olmak, hiç kimsenin vicdanına veya gönlüne kalmış bir şey değildir. Herkes adil olmak zorunda-dır, herkes adaletli olmakla yükümlü-dür, hem hukuken hem de ahlaken.

### **Ahlakın temel konusu “iyi” ile “adalet” arasında nasıl bir ilişki var?**

İyi ve kötü kavramları ve özellikle de iyi kavramı, ahlakın en temel iki kavramıdır. İyi ve kötü kavramlarının yanında doğru ve yanlış kavramları da önemlidir. Bunlar arasında en geniş anlamlı ve en geniş kapsamlı olan iyi kavramıdır. İyi, ahlaki açıdan doğ-

ru bulunan ve sahibi ahlaken övülen davranışlarının kriterini oluşturduğu gibi ahlaki idealle ilgili tavsiyelerin de zirvesini gösterir. Ahlaki değerler sisteminin en genel kavramı iyi kavramıdır. İyi, ahlaken uygun bulunan bireysel huylar ve toplumsal davranışlar kümesinin genel adıdır yahut mantık tabiriyle cinsidir. Ahlaki iyi kümesinin veya cinsinin içinde barındırdığı pek çok türü vardır. İşte adalet, ahlaki iyinin türlerinden bir türdür. Ahlaki iyilikler kümesi; adalet, dürüstlük, merhamet, yardımlaşma, cömertlik,

.....  
**Toplumla ilgili normatif bilimlerin dendiğinde aklaki ilahiyat, hukuk ve ahlak gelir. Bu üçünün ortak yönü, bireyler ve aileler başta olmak üzere tüm toplumsal grupların nasıl yaşamaları gerektiği, neleri yapıp nelerden kaçınmaları gerektiği konusunda insanlara rehberlik etmeleri, onlara yol göstermeleri ve bu yönde çeşitli ilkeler ve kurallar koymalarıdır.**  
 .....

sevgi gibi pek çok iyiliği içine alır, adalet de bunlardan biridir.

Bununla birlikte, az önceki izah tarzında yer verdiğimiz iyi kavramı ile iyilikseverlik kavramı birbirine karıştırılmamalıdır. İyilikseverlik de, ahlaki iyi ile eşit değil, onun türlerinden bir türdür. Tür olarak iyilikseverlik dikkate alındığında ise onun yeri, adaletten sonra gelen bir yerdir. Öncelik daima adalettir; iyilikseverlik yahut hayır yapma, adaletten sonra gelir, onun üzerine bina olur. Adalet, hem hukuki hem de ahlaki

bir değer iken, iyilikseverlik ahlaki bir kavramdır. Hem hukuki hem ahlaki olan erdemler, öncelikli erdemlerdir; ama zannedildiği kadar ahlaken üstün sayılan erdemler değildir. Çünkü o zaten yapılmak zorunda olan bir şeydir, insan adil olmak zorundadır. İyilikseverlik ise zorunlu olmadığı durumlarda da muhtaç olanlar başta olmak üzere öteki insanlara, hayvanlara vs. gönüllü iyilikte bulunabilmektir. Hem adil hem de iyi olan insan, sadece adil olan insandan elbette daha üstündür.

Batı ahlak felsefesinde, adalet ve iyilik ilişkisi, modern dönemin iki büyük ahlak teorisi arasında birbirinden farklı algılanır. Faydacılar daha ziyade iyiyi önceler ve adaleti de iyi kapsamında değerlendirmeye meylederken, Kantçılar adaleti iyiden bağımsız bir biçimde değerlendirmekte ısrar ederler. Her iki görüşün de kendine göre gerekçeleri vardır ve burada anlatılabilir; ama lafı uzatmadan belirtmek gerekirse, bize göre de, adalet, elbette iyi ile, yani daha basit bir tabirle fayda ve zarar ile irtibatlı olmakla birlikte, ona bağımlı şekilde görülmemeli, doğuracağı iyi yahut faydalı sonuca göre değerlendirilmemeli, aksine başlı başına, bağımsız ve öncelikli bir değer olarak görülmelidir. Gerçek anlamda adil kişi, adaletli bir biçimde verdiği kararın sonucunun sağlayacağı iyiliğe, faydaya veya çıkara bakmayan, hatta adaletle vereceği kararda birtakım kısa vadeli bedeller ödemek zorunda kalacağını bilse bile adaletle ilkeli ve tutarlı bir şekilde bağlılıktan ayrılmayan kişi olsa gerektir.

### **İslam felsefe ve kelam geleneğindeki ahlak ve adalet teorilerini kısaca özetleyebilir misiniz?**

İslam felsefesinin ahlak teorisi, hem İslam dini hem de Antikçağ

felsefesi etkilerini taşıyan bir tür mutluluk ve erdem ahlakıdır; diğer bir deyişle teleolojik bir ahlaktır. Hayatın amacı mutluluk olarak görülür, tabii sadece bu dünya ile sınırlı olmayan, ebedi bir mutluluk. Mutluluğa ulaşmanın yolu da elbette hidayet ve imanla birlikte, esas üzerinde durulan konu olan ahlaki faziletler yahut erdemlerle ilişkilidir. Gerekliliği olan temel erdemler konusunda ve onların doğduğu ruhsal güçler konusunda büyük ölçüde Eflatun'un görüşlerini yansıtır. Eflatun'da olduğu gibi onlarda da nefsin yahut ruhun üç temel gücü vardır: düşünme gücü, öfke gücü ve arzu gücü. Bu güçlerin her biri için gerekli olan birer erdem ve onların birlikteliğinden doğan bir ilave erdemden oluşan dört temel erdem vardır. Bunlar, düşünme gücünün erdemi olarak hikmet, öfke gücünün erdemi olarak cesaret, arzu gücünün erdemi olarak iffet erdemleridir. Bunların üçünün uyumu ve birlikteliğinin erdemi de adalet erdemidir. Böylece hemen hepsi, dört temel erdem konusunda müttefikdir: hikmet, cesaret, iffet (bazen itidal ve cömertlik şeklinde) ve adalet.

Adaleti, daha ziyade, nefsin güçleri arasındaki psikolojik uyum ve çatışmazlık olarak anlatırlar. Düşünme gücü, öfke gücünün de yardımıyla arzu gücünü kontrol altına alıp kişiyi yönettiğinde, insan; hikmet, cesaret ve iffet sahibi olmasının getirdiği tamamlanmışlık ve mükemmeliyetle adalet erdemine erişmiş bir kişi olur. Tersinden söylediklerinde de bir kimse adalet erdemine gerçek anlamda sahipse, doğal olarak diğer üç temel



.....  
**Adaletsiz yahut haksız şekilde edinilen bir kazanç ile yapılan bir cömertlik, cömertlik veya ahlaklılık sayılamaz. Benzer şekilde, örneğin, adalet ön şartını yerine getirmeyen bir merhametli davranış da, aynı şekilde, sonucu itibarıyla merhamet içerse bile, merhametlilik ve ahlaklılık sayılamaz**  
.....

erdem de ondan sadır olur. Her halükarda adalet, dört temel erdem en önemli görülendir. Bunun yanında, daha sosyal ve siyasal içerikli adalet analizleri de yapılır. Burada, servet ve fırsatların dağıtımına ilgili dağıtıcı adalet ile bu dağıtıcı adaletin korunması ve bozulduğunda tekrar dengelemesine yönelik düzeltici adalet ayrımları üzerinde durulur. Bu tür adaletlerin toplum içinde icrası için de en önemli üç unsurun, dini yasalar, bunların uygulayıcısı olan adil hakimler ve ekonomik bir denge sağlayıcı

olarak paranın rolü üzerinde durulur.

Kelama baktığımızda onların ahlak ve adalet anlayışlarının metafiziksel içerikli olduğunu ve gerek psikolojik gerekse hukuki, sosyal ve siyasal yönünün daha ziyade bu metafiziksel görüşlerin yansıması şeklinde görülebileceğini söylemek mümkündür. Burada en dikkat çekici ayrım, Mutezile ve Eşarilerin bilindiği üzere birinin daha akılcı, öbürünün daha ilahi irade ve kudretçi bir anlayışa sahip oldukları hususudur. Kadı Abdülcabbar gibi Mutezili kelamcı ve ahlakçılar, Allah'ın adaleti ve zulmedemezliği üzerinde ısrar ederken, Eşariler daha ziyade kudreti ve iradesini vurgularlar. Eşarilerin tavrına bazen teistik subjektivizm denir. Buna göre hak ve adalet Allah'ın iradesinden ve vahyinden başka bir şey değildir, bağımsız nitelikleri ve tanımları yoktur. Ahlaki iyi ve kötü, doğru ve yanlış, adil olan ve olmayan hükümler, eylem ve eylemin öz niteliğinden veya sonucundan akıl yoluyla çıkarılamaz; ancak vahiyle öğrenilir, iman ve itaatle uyulur ve uygulanır. Maturidilerin görüşleri ise genel olarak bu iki kelami ekolün anlayışları arasında dengeli ve mutedil bir tutumu yansıtır.

**Toplumsal ilişkilerde adaletin tesis edilmesinde ahlakın rolü nedir? Ahlaki duyarlılık olmadan adalet sağlanabilir mi?**

Toplumsal ilişkilerde adaletin tesis edilmesinde ahlakın rolü, büyük-tür ve önceliklidir. Adaletin tesisi denildiğinde esas itibarıyla hukuk kurumu akla gelir; ama aslında hukuk, adil olan ve dolayısıyla ahlaken bilinip yapılması gereken, yapılmadığı

durumlarda kendisine başvuru bir kurumdur. Hayatın getirdiği ikilemler durumlarda adil davranışın ne olduğu çoğu zaman ahlak yoluyla, özellikle de din destekli ahlak yoluyla bilinir. İnsanlar bunun gereğini yapar ve ilişkilerinde yeterince ahlaklı davranırlarsa, adaletli de davranmış olurlar. Çünkü adalet, ahlakın eşiğidir; adalet eşiğinden geçmeyen kişinin ahlaklılığından bahsedilemez. Örneğin, adaletsiz yahut haksız şekilde edinilen bir kazanç ile yapılan bir cömertlik, cömertlik veya ahlaklılık sayılamaz. Benzer şekilde, örneğin, adalet ön şartını yerine getirmeyen bir merhametli davranış da, aynı şekilde, sonucu itibarıyla merhamet içerse bile, merhametlilik ve ahlaklılık sayılamaz. Bu sebepten dolayı atalarımız, merhametten maraz doğar demişlerdir. Bu, elbette, her türlü merhamet değil, adalet ön şartını ihlal eden merhamettir. Dolayısıyla, insanlar ahlakın gösterdiği dağıtıcı adalet yoluna ve tavsiyelerine uysalar, hukukun düzeltici adalet müeyyidelerine ihtiyaç bile kalmazdı.

Ama insan doğasındaki çift kutupluluk dikkate alındığında adaletin tesisi için salt ahlakın yeterli olacağını söylemek gerçekçi değildir; her zaman adil bir hukuk sistemine ihtiyaç olur. Bununla birlikte, ahlak, adaletin, hukuk öncesinde de, hukuki yargılama sürecinde hakimın takdir yetkisini kullanırken vicdanının sesini dinleme aşamasında da en önemli unsur ve güvencesidir. Ahlaklı olmayan hakimın adaletle hükmedeceğine güvenmek ve mazlumların haklarının hukuk önünde korunacağından emin olmak bile mümkün değildir. Çünkü hukukta ister istemez hakimın takdir yetkisine bırakılan çok geniş bir alan vardır ve burada hakimın ahlaklılığı, mazlumun en büyük güvencesidir.

**Modern dünyada “faydacı ah-**

**lak” anlayışının egemen olduğu görülüyor. Bu eğilim aşkın bir ahlak anlayışına ve dolayısıyla hayattaki İlahi boyutun erozyonuna sebep olabilir mi?**

Faydacı ahlak anlayışının egemenliği, deontolojik alternatifler ve eleştirilere rağmen, ortalama iki asrı buldu. Dünya en büyük ve en kapsayıcı sömürgeci hareketler ve işgalleri bu dönemlerde gördüyse, tek neden üst-yapısal bir ahlak anlayışı olmamakla birlikte, onun etkisinin hiç olmadığını düşünmek de doğru olmasa gerektir. Avrupa devletleri gerek kendi dışlarındaki dünyaya karşı gerekse

.....  
**Faydacı ahlak, insanın kendisine veya toplumuna, örneğin Batı toplumlarına, kısa vadede fayda sağlayabilir, sahibini daha zengin, daha güçlü, daha müreffeh yapabilir; bununla birlikte, insanlığın tamamına ve insanlığın değerlerinin uzun vadedeki tekamülüne bir fayda sağlamaz.**  
 .....

kendi içlerindeki en büyük ve en kanlı savaşları, utilitarianizm ve pragmatizm gibi çeşitli türden faydacılıkların dünya görüşlerine hakim olduğu dönemlerde yaşadılar. Faydacı ahlak, insanın kendisine veya toplumuna, örneğin Batı toplumlarına, kısa vadede fayda sağlayabilir, sahibini daha zengin, daha güçlü, daha müreffeh yapabilir; bununla birlikte, insanlığın tamamına ve insanlığın değerlerinin uzun vadedeki tekamülüne bir fayda sağlamaz. Burada faydacılık ile faydalılıkçılığı birbirine karıştırmamak gerekir. Başkalarına faydalı olmak,

amel-i salih yapmak, insanların maslahatını gözetmek iyidir; ama bunu izafi sınırlar içinde yapmamak gerekir ve özellikle de hak ve adalet ile fayda karşı karşıya geldiğinde fayda ne kadar büyük bile olsa asla haktan ve adaletten ayrılmamak gerekir.

**Bugün “siyaset etiği” kavramından bahsediliyor. Bunu nasıl anlamak gerekir ve toplumun siyasetten beklentilerine cevap verebilmek için siyasette nasıl bir ahlaki dil geliştirilmeli?**

Siyaset etiğinin de bağlı olduğu daha genel çerçeve, meslek etiği kavramıdır ve son on yıllarda meslek etiği patlamasından söz edilmektedir. Artık her mesleğin etik ilkeleri, kuralları ve kodları tespit edilmekte ve o mesleğin bu ilkeler çerçevesinde yapılması beklenmektedir. Bu ahlaki kurallar elbette tamamen yeni değildir ama modernite ile birlikte din ve ahlak ile bağları koparılan mesleklerin yeniden hiç olmazsa ahlak ile bağının yeniden kurulması, ahlaksızlığın zararları iyice görülünce, bir zorunluluk olarak ortaya çıkmış durumdadır. Siyaset konusunda da olan budur. Antikçağ ve Ortaçağda ahlak ile siyaset arasında yakın bir bağ var iken, Rönesans döneminde özellikle Machiavelli ile birlikte bu bağ koparılmıştır. Ona göre siyasetin ahlak ile zorunlu bir bağı yoktur; asıl amaç siyasettir, iktidarda kalmaktır. Ahlak ise araçlardan bir araçtır; ahlaklılık siyasete yaradığında ahlaklı olunur veya öyle görülür; ahlaksızlık siyaset için gerekliyse, bunda hiç çekinmeye gerek yoktur. Siyasetçi iki yüzlü olmayı bilmeli, gerektiğinde aslan gerektiğinde tilki gibi davranabilmeli, gerektiğinde rahatlıkla yalan söyleyebilmelidir. Bu Machiavellici anlayış, daha sonra yaygınlaşan liberal siyaset ve onun çoğulcu ve rölativist ahlak anlayışıyla da

birleşince, ahlak siyasetçilerin dilinden düşme de uygulamada bir gereklilik olmaktan çıktı, ahlaksızlıkları ortaya çıktığında da ahlak anlayışındaki çoğulculuk ve yorumculuk imdada yetişip bunlara dayalı yorumlarla vaziyet kurtarıldı. Zaten bu çoğulcu, her tür yoruma açık, görececi anlayış sadece siyasetçi için değil toplum tamamı için geçerli kılındığı için, halk da duruma göre yapılan perspektivist yorumları kabulde zorlanmadı ve sorun çıkarmadı. Ama her zaman veya çoğu zaman olduğu gibi, rölativist ahlak anlayışı güçlüünün işine yarar, zayıfı ise mağdur bırakır. Zayıf, güçleninceye kadar nesnel ve evrensel, ilkeli ve tutarlı ahlak ve adalet ister; fakat bir şekilde kendisi güçlü konuma gelirse, bu kez artık, adalet evrensel değil, onun dediğidir. Bu böyle sürüp gider, güçlüler halinden memnundur. Peki buradaki sıkıntı ne? Siz de güçlü olun ya da güçlüden yana olun, olsun bitsin. Burada sadece iki kesimin sıkıntısı devam eder. Biri zayıf olanlar ve şu veya bu sebepten istese de yeterince güçlü konuma geçemeyenler. Diğeri, güçlüünün yanına geçmek istese bu mümkünken bunu yapmayı ahlaka uygun bulmayanlar, insanlık ve vicdan adına, hak ve adalet adına hareket edip, güçlü ve zayıf arasında dönem dönem değişen fasit dairede üste çıkmayı değil, bu daireden insanlığın kurtulmasını isteyenlerdir.

Bu açıdan bakıldığında, siyaset de başka bütün iş ve meslek alanları gibi, ahlak kuralları dikkate alınarak yapılmalı, ticari çıkar adına ahlaksız kazanca tenezzül edilmediği gibi, siyasi çıkar adına da edilmemelidir. Örneğin, bir birey yalan söylemeyi dürist olmalı ise, onun alışveriş ettiği tüccar da öyle olmalı, onun yönetim yetkilerini devrettiği siyasetçi de öyle olmalıdır. Ancak burada siyasetçiden



.....  
**Halkın ahlaki düzeyi düşükse, ahlaki duyarlılığı zayıfsa, siyasi ahlaksızlıklara veya hukuki adaletsizliklere ciddi ve etkili tepkiler göstermesi beklenemez.**  
.....

veya (din adamları ve belki eğitimciler vb. hariç) başka meslek grubundan insanlardan beklenen ahlakiliğin derecesi, mutlaka en üst derecede ahlaklılık değil, herkes için gerekli ve hatta zorunlu olan ahlaki erdemlerdir. Bunlar da sayıca fazla değildir. Bunlar, doğruluk ve dürüstlük ile bunların zıddı olan yalan söylememek ve aldatmamak, hakkaniyet ve adalet ve bunların zıddı olan haksızlık ve zulüm yapmamak, liyakat ve ehliyet ve bunların zıddı olan ayrımcılık ve kayırmacılık yapmamak gibi belli başlı bazı temel erdemlerdir. Bunlar, erdem etiğinde olduğu gibi kişiye güvenden ziyade deontolojik etikte olduğu gibi ilke meselesi olmalı ve bunlara uyulup uyulmadığı halkın denetleyici gözünde önemli olmalıdır.

**Ahlak ve adalet, bütün insanla-**

**rın temel taleplerinin başında gelir ama sanıyorum çözümü dışarıda veya başkasında değil öncelikle kendimizde aramalıyız.**

Mutlaka. Az önce de dediğimiz gibi siyasetin ahlaklı yapılmasını ve siyasetçinin ahlaklı olmasını sağlayacak olan da siyasetçiden önce halkın kendisidir. Halkın ahlaki düzeyi düşükse, ahlaki duyarlılığı zayıfsa, siyasi ahlaksızlıklara veya hukuki adaletsizliklere ciddi ve etkili tepkiler göstermesi beklenemez. Temiz toplum, temiz siyasetten önce, temiz bireylerden oluşur. Bizim bütün geleneksel ahlak kitaplarımız, ferdi ahlaktan başlar, sonra aile ahlakına geçer, ondan sonra siyasi ve idari ahlakı ele alır. Kişisel ahlakın özünü oluşturan gelişmiş bir vicdan ve temiz bir kalp, ahlaklılığın çekirdeğidir. Ahlaklılık, çoğu yerde sürüye tabi olmakla değil, kendi vicdanının sesini dinlemekle olur. Peygamberimiz de, iyinin ne olduğunu sormaya gelen bir sahabi-sine, gerekli tanımı yaptıktan sonra son olarak fetva verenler veya ahlaki tavsiyede bulunanlar sana ne söylerlerse söylesinler, dinle ama son kararı kendi kalbine, kendi vicdanına göre ver demişti. Bunun için, asıl ve öncelikli olan kendi ahlaki durumumuzla ilgilenmek ve onu geliştirmektir. Başkaları ile ilgilenmek, elbette önemsiz değildir ve hem toplumsal sorumluluğumuzun hem de dini 'emr-i bi'maruf ve nehy-i ani'l-münker' yükümlülüğümüzün gereğidir. Bununla birlikte, işin başı kendimiziz ve Maide suresi 105. ayette belirtildiği gibi, biz kendimizi düzeltir ve doğru yolda olursak, yoldan sapan kimseler de yoldan ayrılan kitleler de bize zarar veremez.

**Hocam bize zaman ayırdığınız ve bu doyurucu açıklamalarınız için teşekkür ederim.**

Ben teşekkür ederim.

# Hukukun hedefi ahlaktır

**PROF. DR. SAFFET KÖSE**

İZMİR KATİP CELEBİ ÜNİVERSİTESİ

Hukukun finalist gayesi olan adalet aynı zamanda ahlakın da hedefidir. Bu noktada iki müessese birleşmekle birlikte ahlak, asgari sınırın ötesinde bir yükümlülük öngörür.

**HUKUKUN** otoritesinin bulunmadığı sadece ahlakın egemen olduğu bazı alanlar vardır. İlişkilere derinlik kazandıran, insanları birbirine bağlayan nezaket ve saygı kurallarında, mesela küçüğün büyüğe hürmetinde hukuk kurallarının bir etkisi yoktur. Bunu sağlayan ahlaktır.

Bir ahlak kuralının ne zaman hukuk kuralına dönüşeceği de önemli bir meseledir. Ripert'in ifadesiyle "ahlak kaidesi, hukuk kuralı özelliği kazandımadığında bile bazen hukukun sınırları çevresinde dolaşarak hiç değilse tabii bir vecibe şeklinde dikkate alınmayı talep eder." Ancak Abdülhak Kemal Yörük'ün dediği gibi "ahlak kaidesi insanın vicdanında ve aklında diğerleri için karşılıklı bir hak ihdas eder mahiyette görüldüğü zaman bir hukuk kaidesi olur." Söz gelimi Hz. Peygamber fiyatların artması üzerine narh koyma teklifini, arz-talep ilişkisine göre piyasanın kendi dengelerini kuracağı, aksinin satıcılara haksızlık getireceği düşüncesinden hareketle geri çevirmiştir. Ancak daha sonra bu durum zarar vermeye başlayınca mesela Tâbiûn döneminde fiyatlara narh konulması kanuni olarak düzenlenmiştir.

Kişinin onurunu/şerefini ilgilendiren bir meselede ahlâk kuralının hukuk kuralına dönüştüğü, hatta onun

da üzerine çıktığı durumlar söz konusudur. Birinciye örnek olarak reşit kızların evliliğinde velinin yetkisini belirleyen anlayışı zikretmek mümkündür. Ebû Hanife'ye göre emsal mehrini almak ve dengiyle evlenmek kaydıyla bu çağdaki kız, velisi izin vermese de evlenebilir. Kocasını dengi değil ise ve emsal mehrin altında bir meblağa anlaşmışlarsa velinin nikâha itiraz hakkı vardır ve kadın hamile kalmadıkça fesih davası açma yetkisine sahiptir. Diğer üç mezhepte (Mâlikîler, Şâfîiler, Hanbelîler) reşit kızın evliliği için velinin izni gerekir. Ancak emsal mehri alan ve dengi ile evlenmek isteyen kıza izin vermeyen veli, bu yetkisini kötüye kullandığından velayet yetkisi düşer ve evlendirme yetkisi sıradaki veliye geçer. Bu mezheplere göre de velayet yetkisi sembolik bir anlam taşır. Görüldüğü gibi kız evlenme akdinde merkezi konumdadır. Bu hükümlerin temelinde ahlaki bir kaygı yatmaktadır. Müctehid imamlar döneminde mehri düşük olan ve emsaliyle evlenmeyen kızların ahlaki anlamda mesela iffet açısından problemliliği olduğu algısı ve velinin de bundan rencide olacağı, velinin onurunun korunması gerektiği düşüncesi vardır. Bu hüküm ahlaki bir kabulün yasa haline gelmiş şeklidir. Burada diğer bir husus da ahlaki zaafin denklikte

belirleyici olmasıdır. Bu açıdan rüşvetin denklikte etkili olduğu kabul edilmiştir. İslam hukukçuları rüşvet alıp almamayı dini değerlere saygı ve ahlaki kemal noktasında önemli bir ölçü saydıkları için rüşvet alan bir yetkilinin statüsü ne olursa olsun, mevkii ne kadar yüksek olursa olsun sosyal statüsü düşük de olsa evlenmek istediği ahlaki kemale sahip (saliha) kıza denk saymamışlardır. Hayat tarzı itibarıyla dini değerlere bağlılık ve ahlaki olgunluğa ulaşma şerefi, adalet ve dürüstlüğü bulunmadığı diğer mevkilere üstün tutulmuştur. Buna göre, böyle birisiyle evlenen kızın nikâhını kendisini rencide edici özelliği sebebiyle veli itiraz hakkını kullanarak feshettirebilir.

Bazı hallerde bağlamından koparılarak güçlü bir baskı aracına dönüşen ve bir hakkın kullanımını engelleyen ahlak algısı istenen bir durum değildir ve bu, toplumda olumsuz birtakım sonuçlara yol açabilmektedir. Burada dengenin iyi kurulması gerekir. Mesela evlilik teklifi alan genç kızın susması, rızasına delalet etmektedir. Bunun sebebi kızların evlenmeyi istemediklerinde teklifi açıkça reddedebildikleri halde, evliliğe razı olmaları durumunda utanma duygularının bunu sözlü olarak dile getirmelerine mani olmasıdır. Velinin izninin gerekli olduğunu savunan mezhep mensuplarının yaşadıkları ülkelerde bunun büyük sorunlara yol açtığı çeşitli araştırmalarda dile getirilmektedir. Çünkü kızların kendilerine uygun talipler çıktığında teklife olumlu cevap verip velilerinden bunu onaylamalarını istemeleri pek kolay olmamaktadır. Birçok veli, kızını bir kenara bırakıp kendisini merkeze alarak velayet yetkisini suistimal etmektedir.

Bu anlayışın, ahlaki kontrol mekanizmaları yeterince devrede olmayan velilerin kızlarındaki utanma duygusunu istismar etmelerine yol açtığını ve sonuçta veli despotizmine zemin hazırladığını söylememiz mümkündür. Bu da bir kez daha göstermektedir ki ahlaki oluşturulmamış ya da ahlaki zemini kaymış veya zayıflamış bir kuralın işlevi yoktur.

İkinci olarak da şuna değinmeliyiz: Öyle yasaklanmış fiiller vardır ki toplum bunu hukuk ihlalinin ötesine götürerek hukuk müeyyidesiyle tatmin olmaz ve çok daha ağır ahlaki müeyyidelerle o şahsı cezalandırır. Özellikle bu suç tekrarlanmış ise bireyin durumu daha da zorlaşır. Mesela Müslüman Türk toplumunda özellikle yüz kızartıcı/utanç verici suç tanımına giren zina, rüşvet, haksız kazanç gibi fiiller bu tür bir tepkiyle karşılaşır. Dışlama, saygı duymama, alaya alma, kınama, merhabayı kesme gibi toplumsal tepkiler sebebiyle bu tür suçlardan hüküm giymiş olanlardan bazı insanların kanuni cezalarını çekseler bile buldukları yeri terk etmek zorunda kaldıkları bilinmektedir.

Ahlak, hukuk kurallarının sertliğini alan bir özelliğe de sahiptir. Borçlar hukuku açısından beklenmeyen haller ve mücbir sebepler bu hususta isabetli bir örnektir. “Akit, tarafların kanunudur” kaidesine tutunarak bu tür hallerde alacaklı borçlusundan akdin gereğini yerine getirmesini talep edebilir. Bu kural ona imkân vermektedir. Aksi takdirde akit güvenliği zedelenir. Ancak borçlunun akit ile ifa arasında geçen zaman zarfında beklemediği bir hal sebebiyle sözleşme sırasında öngörmediği ek bir yükümlülük ile karşı karşıya kaldığı durumlarda ya da ifanın çok zor olduğu veya imkânsız noktaya ulaştığı mücbir sebeplerin zuhur etmesi durumunda borçludan akdin ifasını istemek ahlaki midir?

Elbette değildir. Herkesin vicdanının aynı ölçüde güçlü olmadığı için kanun koyucu, işi şansa bırakmamış ve bu ahlak kaidelerini hukuk kuralına dönüştürerek bu tür halleri akdin tadili ya da iptaline imkân veren bir durum olarak değerlendirerek “Beklenmeyen Hal Nazariyesi” ve “Mücbir Sebepler Teorisi” ortaya çıkmıştır.

Yukarıdaki ifadelerden anlaşılacağı üzere genel anlamda kanunlar, ahlak kurallarının maddi müeyyideye bağlanmış somut, formel halini ifade eder. Bu açıdan yasallık ile ahlakilik örtüşmektedir. Bu sebeple Georg Jellinek’in “hukuk asgari ahlaktır” özdeyişi bazı açılardan itiraz edilse de genel anlamda isabetli bir tespittir. Ripert’in deyişiyle bir eylem, zorunluluk arzeden bir özellik halini almış-

.....

**Din ve ahlakın öngörmüş olduğu vazifeler hakla sınırlı olan hukukun alanını aşar ve onun ötesine geçerek fedakârca ilişkileri besler, geliştirir, yaygınlaştırır.**

.....

sa ahlak kaidesi hukuk kuralı haline dönüşmüş demektir ve mahkemelerin muzaheretini talep eder. Hukukun finalist gayesi olan adalet aynı zamanda ahlakın da hedefidir. Bu noktada iki müessese birleşmekle birlikte ahlak, asgari sınırın ötesinde bir yükümlülük öngörür. Bu açıdan ayrılırlar. Nurrettin Topçu’nun isabetli tespitinde olduğu üzere ahlak, gaye olarak ferdi ruhun en yüksek idealini arar, hukukun gayesi ise toplumun düzenini sağlamaktır. Hukuk, cemiyet hayatı için gerekli düzenin sağlanması için sadece zaruri olan kurallardan oluşur. Asgari ahlak oluşu buradan gelir. Bu hususu biraz açmak gerekir. Şöyle ki: Hukuk öncelikle hakkı korumakla ve

adaleti tesis etmekle yükümlüdür. Yapısı gereği ilişkileri hak üzerine oturtmak kanunî ya da toplumsal müeyyidelere bağlı olarak şekilsel sorumlulukların yerine getirilmesini sağlasa da dini ve ahlaki vazife zihniyeti ve bunun doğurduğu sevgi temelli ilişkiler zincirinin sağladığı bütünleşmeyi, kaynaşmayı, ilişkilere kazandırdığı derinliği, gerektiğinde fedakârlığı, diğerkâmlığı gerçekleştirmez. Çünkü hukukun nihai hedefi adalettir. Adalet ise zorunlu olarak hak edene hak ettiğini vermekle sınırlıdır. Bu, ilişkilerdeki en alt sınırı ve en son noktayı temsil eder, esneme payı yoktur, sınırı zorlama kırılmayı beraberinde getirir.

Bu sebeple belirlenen çizginin ötesine geçmek zulümdür. Dolayısıyla kanuna göre hareket etmek toplumsal ilişkileri en alt düzeyi temsil eden değere göre yürütmek anlamına gelir. Çünkü hukuk, cemiyet hayatı için gerekli düzenin sağlanması için sadece zaruri olan kurallardan oluşur. Asgari ahlak oluşu buradan gelir ve bu açıdan bu tanımlama isabetlidir. Ancak toplumsal ilişkilerde derinliği adaleti de aşan değerler belirler. Din ve ahlakın öngörmüş olduğu vazifeler hakla sınırlı olan hukukun alanını aşar ve onun ötesine geçerek fedakârca ilişkileri besler, geliştirir, yaygınlaştırır. Bu, hukukun işini kolaylaştırır ve yükünü azaltır. Toplumsal dokuyu örgüleyen ilişkilerin esnek zeminde seyretmesini sağlayan, duygulardır. Duyguları besleyen, fedakârlıklardır. Bu ise hak talebiyle, dolayısıyla hukukla elde edilebilecek bir şey değildir. Bunu sağlayan, ahlak merkezli vazife şuurudur, her hak sahibine hakkını vermek, başkasını kendine tercih etmek (îsâr), başkasına gönül coşkusıyla ve istediğinden fazlasını vererek iyilik etmek (ihsan), nezaket vb. ahlaki erdemlere sahip olmaktır.



# Türkiye’de insani bir yaşam sürdürmenin maliyetini kamuoyuyla paylaştık

**İGİAD, asgari ücrete alternatif olarak belirlediği “İnsani Geçim Ücreti” ile bölgelere göre insanca yaşamın maliyetini araştırdı. İstanbul’da ortalama büyüklükte bir ailenin insan onuruna yaraşır, ekonomik ve sosyal ihtiyaçlarını ortalama düzeyde karşılayan, toplumun refah seviyesini yansıtan insani geçim ücreti 2016 yılı için 1.950 TL olarak belirlendi.**

**İGİAD** İnsani Geçim Ücreti (İGÜ) Tespit Komisyonu, her yıl aralık ayında yaptığı bir araştırma ile Türkiye’de farklı bölgelerdeki ailelerin geçinebilmesi için gerekli olan asgari ücret seviyesini tespit ediyor. İGİAD’ın 2004 yılından beri Asgari Geçim Ücreti (AGÜ) ismiyle İstanbul için yaptığı çalışma, 2014 yılı itibarıyla İGÜ olarak revize edilmiş ve hesaplamada daha ileri yöntemlerin kullanılmasına geçilmiştir. İGÜ, Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) İstatistik Bölge Sınıflaması’nda yer alan 12 farklı bölge için yapılmaya başlanmıştır.

## **İGÜ, İNSANCA GEÇİNMENİN TABANI OLARAK ELE ALINDI**

İnsani Geçim Ücreti (İGÜ) hakkında bilgiler veren Prof. Dr. Adem Kork-

maz, “İGÜ, farklı bölgelerde ortalama büyüklükteki ailelerin insanca geçimini sağlayacağı taban ücret seviyesidir. Bu uygulamanın temeli, alt gelir grubundaki işgörenlerin insanca yaşam standardına erişmesine yardımcı olmaktadır. İGÜ, aynı zamanda, işverenin, yanında çalıştırdığı işgörenleri yoksulluğa mahkûm etmemesi, üretilen artı değerini adil bir şekilde paylaşılması ve bu sayede iş ortamındaki motivasyonun artırılması gereğini ortaya koymayı amaçlayan bir uygulamadır” dedi.

Korkmaz, İGİAD’ın, işveren ve işgören gibi ana unsurunun kazanca katkıları oranında ve oluşan kârın hakkaniyet çerçevesinde paylaşılmasını, adil ve hak merkezli bir iş hayatının gerçekleşmesi için asgari şart olarak gör-

düğünü belirterek “Bu prensip hem inanç hem sosyal dayanışma hem de işletme veriminin artırılması açısından önemlidir. Bu sayede hakkaniyete dayalı ve adil bir paylaşım gerçekleşmiş olacak, toplumsal barışın ve düzeyli bir kalkınmanın önü açılacaktır” şeklinde konuştu.

## **İGÜ BELİRLENİRKEN HAKKANİYET, YARDIMLAŞMA VE ÜCRETİN YETERLİLİĞİ ESAS ALINDI**

Prof. Dr. Korkmaz, “İGÜ uygulamasında piyasa şartları değil hakkaniyet, yardımlaşma ve ücretin yeterliliği esas alınmaktadır. Özellikle emek arzının yoğun olduğu ülkemizde piyasa mekanizmasının çalışanların aleyhine bir durum oluşturduğu açıktır ve bu çok yoğun bir şekilde istismar edilmektedir. Burada istismar, tek taraflı olmamakla birlikte işveren tarafı uyulayıcı taraf olarak daha fazla önem taşımaktadır” dedi.





### ARAŞTIRMA, FARKLI VERİ KAYNAKLARIYLA ÇOK BOYUTLU OLARAK YENİDEN YAPILANDIRILDI

Ortalama büyüklükte bir hanenin aylık insani geçim maliyetinin hesaplanmasından hareketle yapılan araştırma hakkında bilgiler veren Yrd. Doç. Dr. Yusuf Alpaydın, "İGÜ, bir ailenin; gıda, giyim, konut, su, elektrik, gaz ve diğer yakıtlar, mobilya, ev aletleri ve ev bakımı, sağlık, ulaştırma, haberleşme, eğlence ve kültür, eğitim hizmetleri ve sair harcamalarını içeriyor. İGÜ hesaplamasının temelini üç veri kaynağı oluşturuyor: Sağlık Bakanlığı'nın Hacettepe Üniversitesi ile birlikte yaptığı "Türkiye'ye özgü beslenme rehberi", "TÜİK tüketici fiyatları" ve "Hane halkı bütçe anketi". Türkiye'ye özgü beslenme rehberinde yer alan bireylerin sağlıklı ve dengeli bir şekilde beslenebilmesi için günlük alınması gereken besin çeşitleri ve miktarları baz alınarak önce bir yetişkinin, daha sonra ailenin aylık gıda harcaması belirleniyor" dedi.

TÜİK tarafından üretilen veriler kullanılarak yapılan hesaplamalara göre, işverenlerin İstanbul'daki bir işgörene



ailesini geçindirebilmesi için asgari olarak aylık toplam 1.950 TL (prim, ikramiye, yardım vb. yan ödemeleri dâhil) ödemesi gerektiğini tespit eden Alpaydın, "Bu rakamın; SGK, vergi ve devlet tarafından karşılanan eğitim giderlerini içermediğini" belirtti. Alpaydın, "İGİAD, bu rakamı, işgörene verilmesi gereken insani geçim ücreti tutarı olarak işverenlere tavsiye ediyor. Her bölge için farklı ücretlerin belirlendiği çalışmada, Türkiye ortalaması fiyatlarla hesaplanan İGÜ 1.542 TL olarak belirlendi" şeklinde konuştu.

### ÇALIŞAN ÜCRETLERİNİN SÜREKLİ İYİLEŞTİRİLMESİ AMAÇLANIYOR

İşgörenlere ödenen asgari ücretin, toplumsal dayanışma ve refah seviyesi açısından önemli bir gösterge olarak kabul edildiğini vurgulayan İGİAD Başkanı Ayhan Karahan, "Kurucuları arasında işverenlerin yanı sıra işgörenlerin de olduğu İGİAD, yürürlükte olan asgari ücret seviyesinin daha da yukarılara çekilmesi gerektiğini düşünüyor. Bu konuda işverenlerin daha duyarlı olmaları konusunda çağrıda bulunan derneğimiz,

İLKE ARAŞTIRMA RAPORLARI - 6

## İNSANI ÜCRETİN HESAPLANMASI: TÜRKİYE İÇİN BİR MODEL

Yusuf Alpaydın  
Münevver Başgözgözü  
Taha Eğri  
İskender Güntöz

İGİAD İLKE

	2015 Aylık İGÜ	2016 Aylık İGÜ
İstanbul	1780	1950
Batı Marmara	1338	1442
Ege	1418	1508
Doğu Marmara	1512	1672
Batı Anadolu	1495	1659
Akdeniz	1362	1481
Orta Anadolu	1374	1439
Batı Karadeniz	1229	1347
Doğu Karadeniz	1271	1370
Kuzeydoğu Anadolu	1301	1390
Ortadoğu Anadolu	1375	1513
Güneydoğu Anadolu	1315	1492
<b>Türkiye</b>	<b>1390</b>	<b>1542</b>

TÜİK "İstatistiki Bölge Sınıflaması" verileri baz alınarak hesaplanmıştır.

İGÜ sayesinde çalışanların ücretlerinin sürekli iyileştirilmesini amaçlıyor" dedi.

### HÜKÜMET, İŞGÖREN MALİYETİNİ İŞVEREN İÇİN MAKUL DÜZEYE ÇEKMEK İÇİN

İGİAD'ın iş dünyasına alternatif olarak sunduğu ve reel rakamlarla hesaplanan İGÜ'yü, pratikte uygulanması ya da uygulama yönünde gayret gösterilmesi için tüm işverenlere tavsiye ettiklerini belirten Karahan, "İşverenlerin bu ücret seviyesini işletmelerinde uygulayabilmeleri için de hükümetin işgören maliyetini işverence makul olabilecek düzeye çekecek düzenlemelerde bulunması gerekiyor" diye konuştu.





# Reklamların ahlak karnesi zayıf

**Türkiye’de reklam ahlakı, ilk defa derinlemesine bir araştırma ile kapsamlı şekilde ele alındı. Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği’nin yaptırdığı araştırmaya 1301 kişi katıldı. Araştırmaya göre tüketiciler reklamları ahlaki açıdan sorunlu buluyor. En güvenilmeyen reklam mecrasının “sosyal medya” olduğunu belirten tüketiciler, reklamlarda kadınların cinsel bir obje olarak kullanılmasını ve içerikte yanıltıcı bilgilere yer verilmesini en rahatsız edici unsurlar olarak ifade ediyorlar.**

**TÜRKİYE** İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) ve İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği’nin 2014 yılında başlattıkları “Türkiye’de Reklam Ahlakı” adlı projenin sonuçlarının açıklandığı toplantı, 20 Ekim Salı günü İGİAD Merkezinde gerçekleştirildi. Araştırma sonuçları “Türkiye’de Reklam Ahlakı: Sorunlar ve Çözüm Önerileri” adlı bir kitapta toplandı ve Türkiye’de reklamların ahlak karnesi açıklandı.

Afyon Kocatepe Üniversitesi’nden Prof. Dr. Şuayıp Özdemir ve Yrd. Doç. Dr. Fikret Yaman’ın yürüttüğü projede Türkiye’de reklam ahlakı ilk defa de-

rinlemesine bir araştırma ile kapsamlı şekilde ele alındı. Yaklaşık bir sene süren proje boyunca literatür taramaları, anket çalışmaları, mülakatlar, ayrıntılı gözlem ve belge incelemeleri ile geniş bir araştırma yapıldı.

## **AHLAKİ OLMAYAN İŞ, “MEŞRU” DEĞİLDİR**

Basın toplantısında konuşan İGİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Karahan, İGİAD olarak yüklendikleri misyona değinerek “İGİAD, ahlaki olmayan bir işi meşru kabul etmeyerek piyasa şartlarını yeniden sorgulamakta” ifadesini kullandı.





Konuşmasında “üretme, tüketme ve kâr etme” üzerine kurulu iktisadi sistemin etkilerinin açık bir şekilde reklamcılık sektöründe de görüldüğüne dikkat çeken Karahan, “Reklamlar, ürünlerin tanıtımından öte çoğunlukla tüketicilerin beğenilerini, hayat tarzlarını ve tercihlerini yönlendirmeye yönelik araçlar olarak kullanılmaktadır.” şeklinde konuştu.

Sosyal medyanın gelişmesiyle birlikte reklamların etki alanının da genişlediğine değinen Karahan, “Reklamlar artık sadece televizyon, radyo, gazete gibi medya araçlarında değil, baktığımız her yerde karşımıza çıkmakta ve bizlere sandığımızdan daha fazla tesir etmektedir. Dolayısıyla, hem toplumsal etkileri hem de iş dünyasındaki konu-

mu itibarı ile reklamcılık sektörü ve reklamlar, ahlaki açıdan analiz edilmeye ve tekrardan düşünölmeye muhtaçtır.” diyerek hazırlanan raporun önemine dikkat çekti.

### EN BÜYÜK SORUN, “YANILTICI BİLGİ”

Afyon Kocatepe Üniversitesi İİBF İşletme Bölüm Başkanı Prof. Dr. Şuayip Özdemir; aşırı kazanma hırsı, rekabet, denetim eksikliği, tüketicilerin tepkisizliği gibi hususların Türkiye’deki reklamları, ahlaki açıdan sorunlu hale getirdiğine değinerek konuşmasına şöyle devam etti: “Araştırmamız, reklam ve ahlakın bir arada olup olmadığına dair önemli tespitler sunuyor. Yaptığımız çalışmanın sonuçlarına göre tüketiciler

reklamlarda en çok yanıltıcı bilgi kullanımından; ikinci olarak kadının cinsel obje olarak kullanımından ve üçüncü olarak da erkeğin cinsel obje olarak kullanımından rahatsızlar.”

### TEMEL SORUMLU “REKLAM AJANSI”

Özdemir, yaptıkları çalışmada, reklam içeriğinden en çok sorumlu olan tarafın “reklam ajansının kendisi” olduğu sonucuna erişildiğini ve bunun akabinde ise ikinci sırayı “reklamı yayınlayan medya kuruluşunun” aldığını paylaştı.

Araştırmanın “Reklamlar hakkındaki tutumlara ilişkin” bölümünde ise, tüketicilerin “reklamların zaman ve yer olarak fazlalığına” dair tutumlarının ilk sırada yer aldığını, “reklamın yönlendirici bulunmasına” yönelik tutumların ise hemen ikinci sırada geldiğini belirten Özdemir, “reklamların güvenilir olduğuna” ilişkin tutumun ise en az oranla son sırada yer aldığını belirtti.

Özdemir, araştırmaya dair tespitlerin ardından mevcut durum hakkında; reklam verenler, reklam ajansları, medya, tüketici, meslek örgütleri ve sivil toplum kuruluşları ve kamu kurumları için geliştirdikleri çözüm önerilerine değinerek sunumunu sonlandırdı.





Vali Mustafa Hakan Güvençer



Belediye Başkanı Fatih Mehmet Erkoç

# İGİAD, Anadolu ziyaretleri kapsamında Kahramanmaraş'ta

**İGİAD (Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği), Anadolu ziyaretleri kapsamında gerçekleştirdiği il ziyaretlerine, daha önceden programına aldığı Kahramanmaraş'ı da ekledi. İGİAD, 29 Aralık 2015 Salı günü Kahramanmaraş'ta bir dizi ziyaretlerde bulundu.**

**İGİAD** Yönetim Kurulu'ndan oluşan heyet, yapılan ilk görüşmede Mado-Yaşar Dondurma firma ortaklarından Atilla Kambur'u ziyaret etti. Samimi bir ortamda geçen görüşmede İGİAD'ın yaptığı faaliyet ve projelerden bahsedildi.

İGİAD heyetinin, Kahramanmaraş Valisi Sayın Mustafa Hakan Güvençer ile yapılan görüşmesinde Vali Güvençer; İGİAD'ın Anadolu değerlerini koruyabilmiş bir dernek olduğunu ve İş Ahlakı dergisini çok beğendiğini, çok özel bir çalışma olduğunu ifade etti.

Kahramanmaraş Belediye Başkanı Sayın Fatih Mehmet Erkoç ile yapılan

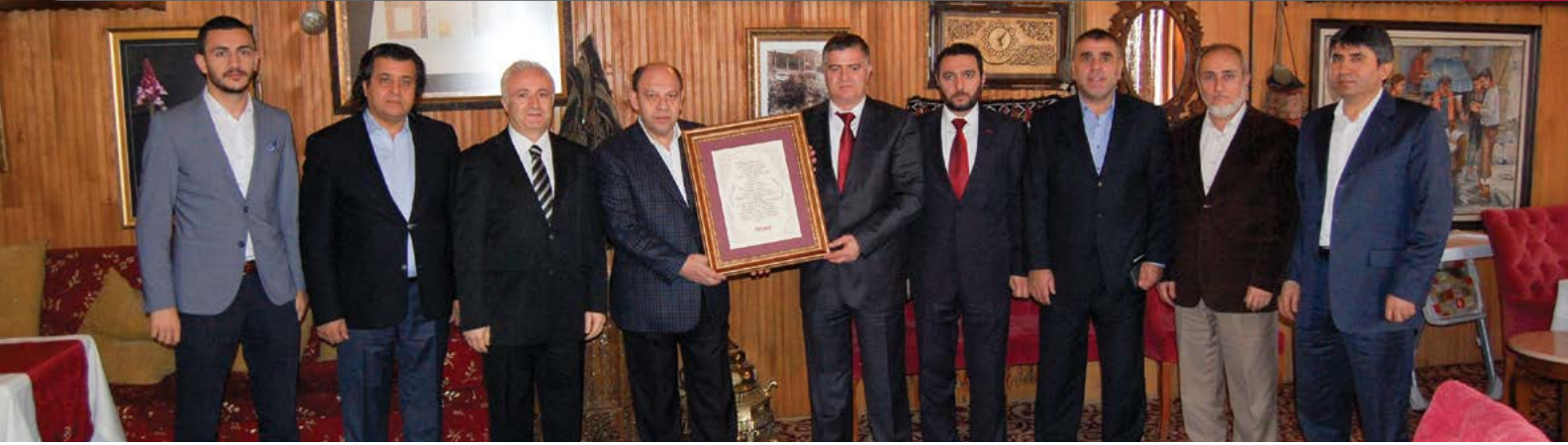
görüşmede, Başkan Erkoç, "Bizim maneviyatımızda, bizim değerlerimizde hak yemenin kabul edilemez olduğunu, iş ahlâkı sorununu temelden çöz-

memiz gerektiğini" ifade etti. Başkan Erkoç, "Ahi Evran geleneğini devam ettirmemiz önem arz etmekte. Maneviyatımızın değerlerine sahip olsak bize yeter aslında." dedi.

Kahramanmaraş'ta bulunan, Kahramanmaraş Sanayici ve İş Adamları Derneği (KASİAD) Başkanı Ali Arpasatan ile yapılan görüşmede, "Özellikle



**Sanayici ve İş Adamları Derneği (KASİAD) Başkanı Ali Arpasat**



**Mado-Yaşar Dondurma firma ortaklarından Atilla Kambur**

tektilde güvene dayalı bir iş yapıldığını ve bu yüzden iş ahlakının çok mühim bir konu olduğunu” ifade etti.

Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası (KTSO) Başkanı Kemal Karaküçük ile yapılan görüşmede Başkan Karaküçük, “İş ahlakı konusu, iş dünyasında kaybettiğimiz hasletlerdir.” dedi. Ayrıca Kahramanmaraş’ta yapılacak iş ahlakı etkinliğine ev sahibi olmaktan memnuniyet duyacağını ifade etti.

İGİAD heyeti son olarak Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Durmuş Deveci’yi makamında ziyaret etti. Yapılan görüşmede Rektör Prof. Dr. Durmuş Deveci; önümüzdeki yıl derslerde, iş ahlakı dersinin okutulmasını programlarına almak istediğinin bilgisini verdi.

Rektörlük ziyareti sonrasında İGİAD heyeti, Kahramanmaraş Abdulhamit Han Camii İmamı Ömer Faruk Şirikçi’yi ziyaret etti. Şirikçi; İGİAD’ın talebi olan, iş ahlakının camilerde vaaz ve hutbe konusu edilmesi hususunda gereğini yapacaklarını ifade etti.

İGİAD Başkanı Sayın Ayhan Karahan, yapılan görüşmelerde, iş ahlakının yaygınlaşması için organize edilen çalışmaların önemli olduğunu, Kahramanmaraş’ta iş ahlakı temalı bir panel düzenleneceğini ifade etti. Karahan, “Biz ahlakı önce kendimiz yaşamaya sonra başkalarına örnek olmaya çalışıyoruz.” dedi.



**Ticaret ve Sanayi Odası (KTSO) Başkanı Kemal Karaküçük**



**Sütçü İmam Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Durmuş Deveci**



**Abdul Hamit Han Camii İmamı Ömer Faruk Şirikçi**



## Şehir Üniversitesi'ni ziyaret ettik

**YÖNETİM** Kurulu Başkanımız Ayhan Karahan, YİK ve İGiAD Üyemiz Prof. Dr. Nihat Erdoğan, Yönetim Kurulu Üyelerimiz Adnan İnanc, Seyfi Kurt, Mehmet Aktaş ve İdari İşler Sorumlumuz Tezcan Kuzu'dan oluşan İGiAD heyeti, Şehir Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Cengiz Kallek Bey'i makamında ziyaret etti.

Yeni atandığı Rektörlük görevinde Cengiz Kallek Bey'e başarı dileklerinde

bulunan Yönetim Kurulu Başkanımız Ayhan Karahan, İslam İktisadi Atölye Çalışması'nda olduğu gibi İGiAD'ın üniversitelerle sürdürdüğü ortak projelerin bu dönemde Şehir Üniversitesi ile hızlanarak devam etmesi temennisinde bulundu. Aynı zamanda İGiAD Yüksek İstişare Kurulu Üyesi olan Cengiz Kallek Bey de, üniversitenin öğretim üyesi kadrosundan iş ahlakı ve

girişimcilik konularıyla ilgilenen hocalarla bu konuda İGiAD'a her türlü desteği vermeye hazır olduklarını bildirdi.

Ziyarette ayrıca iş hayatındaki ahlaki sorunlar ile üniversite gençliğinin içinde bulunduğu problemler konusunda çözüm önerileri ve karşılıklı fikir alışverişinde bulunuldu. Karşılıklı başarı ve muvaffakiyet temennilerinin ardından tablo takdimi ile ziyaret sona erdi.



## Yardımlı ziyareti

**İGiAD** İGiAD, Yönetim Kurulu düzeyinde Yardımlı Derneği Genel Başkanı Dr. Sadık Danışman'ı makamında ziyaret etti.

İGiAD Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Karahan, Yönetim Kurulu Üyesi H. Mehmet Köse ve İdari ve Mali İşler Yöneticisi Tezcan Kuzu'nun hazır bulunduğu ziyarette Yardımlı Derneği'nin yaptığı projeler hakkında bilgiler alındı.

Dr. Sadık Danışman, iş ahlakının ve İGiAD'ın yaptığı faaliyetlerin önemli olduğuna ve ahlakın her alandaki gereksinimine vurgu yaptı.

Karşılıklı iyi temenniler ile ziyaret son buldu.



## Milletvekili Halis Dalkılıç İGIAD'ı ziyaret etti

**AK** Parti İstanbul Milletvekili Halis Dalkılıç, İGIAD Yönetim Kurulunun hazır bulunduğu toplantıda derneğimizi ziyaret etti.

7 Haziran seçimlerinde çıkan sonucun ekonomiye yansımaları ve alınmış erken seçin kararının olası etkileri üzerine konuşuldu. Karşılıklı iyi temenniler ile ziyaret sona erdi.



## 2020 Stratejik Planlama kampı gerçekleştirildi

**İGIAD'IN** 2020 yılına kadar faaliyetlerine yön verecek stratejik planlama kampı sona erdi. 2-4 Ekim 2015 tarihinde Yalova Rizom Otel'de düzenlenen kampa, Yönetim Kurulu ve üyelerin yanı sıra İLKE Derneği Mütevelli Heyetinden temsilciler de katıldı. Prof. Dr. Nihat Erdoğan moderatörlüğünde yapılan çalışmada İGIAD'ın 2016-2020 yılları arasındaki stratejik planlamaları geniş bir katılımı ile ele alındı.





## Yüksek İstişare Kurulu toplantısı yapıldı

**İGİAD** Yüksek İstişare Kurulu, 05 Aralık 2015 tarihinde "Gençlerde Ahlaklı Girişimciliğin Teşvik Edilmesi" gündemi ile bir araya geldi. Ramazan Bingöl Et Lokantası'nda gerçekleştirilen toplantıda, İGİAD'ın 2015 faaliyet dönemi değerlendirildi ve kurul üyelerinin 2016 yılıyla ilgili olarak önerileri alındı.

YİK toplantısı, İGİAD Başkanı Ayhan Karahan'ın, "2015 yılında İGİAD neler yaptı?" başlıklı sunumuyla başladı. Akabinde ise yapılan faaliyetler değerlendirildi ve önerilerde bulunuldu.

İstişare Kurulu toplantısına YİK üyesi akademisyenler, fikir adamları ve İGİAD Yönetim Kurulu üyeleri katıldılar. İGİAD Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Karahan, Prof. Dr. Sedat Murat,

Prof. Dr. Sabri Orman, Prof. Dr. Ömer Torlak, Prof. Dr. Ersin Nazif Gürdoğan, Prof. Dr. Halil Zaim, Prof. Dr. Yaşar Düzenli, Doç. Dr. Nihat Alayoğlu, Yrd. Doç. Dr. Erkan Erdemir, İsrail Kuralay, Erhan Erken, Davut Şanver, Şükrü Alkan, Mehmet Koca, Dr. Ömer Bolat, Hüseyin Akkuş, Mehmet Güney, Reşat Petek, Adnan İnanç, Hüseyin Dinçel, Hasan Murat Bezirci, Ömer Bedrettin Çiçek, Mehmet Bulayır, Nuri Ecevit, Celalettin Cingöz, H. Mehmet Köse, Faruk Özkaya, Nurullah Mahmut Dündar, E. Harun Demirtutan, M. Zahit Güney ve Tezcan Kuzu toplantıya katıldılar.

Prof. Dr. Sedat Murat, İGİAD'ın çalışmalarından övgü ile bahsetti ve çalışmalarından ötürü İGİAD'ı tebrik etti.



# Yönetim Kurulu kampa girdi



**İGIAD** Yönetim Kurulu geçmiş dönemi değerlendirmek, 2016 yılını planlamak ve stratejik planlar oluşturmak amacıyla 11-13 Aralık tarihlerinde Bolu Sarot Termal Otel'de bir araya geldi.

Komisyonların yeni dönemdeki faaliyet bütçelerini ve gerçekleştireceği takvimleriyle birlikte revize ederek karara bağladı.



# Sektör Kurulları, mutad toplantılarına devam ediyor

**İGIAD** İş Geliştirme Komisyonu organizasyonu ile Sektör Kurulları üyelerini, İGIAD Merkez'de bir araya getirdi.

İGIAD üyelerinden Hamit Yıldırım'ın başkanlığında kahvaltı ile başlayan toplantı, üyelerin tanışması ile devam etti. Sektör Kurulu üyelerinin 2015 yılının sektör değerlendirmesi ve önümüzdeki yıldan beklentilerinin konuşulduğu toplantıda bilgi alışverişinde bulunuldu.

Genel olarak ülkeler arasındaki çarışmaların iktisadi hayata olumsuz yansımalarının olduğu ve bu sürecin bir süre daha devam edeceği beklentisinin de piyasaları yine olumsuz şekilde etkilediği konusuna vurgu yapıldı.

Çevresinde cereyan eden her türlü olumsuzluğa rağmen Türkiye'nin ekonomik büyüme, sanayi yatırımı ve yabancı yatırımcı açısından olumlu bir

noktada olduğu yönünde fikir birliğine varıldı.

Nitelikli finansman ve insan yönetimi iyi yapıldığında, firmaların katma değerlerinin yükseleceği ve ülke bazında da katma değer artacağı vurgusu yapıldı.

İş Geliştirme Komisyonu Başkanı Hüseyin Acar'ın Hamit Yıldırım'a hediye takdimi ile program sona erdi.



# Ülke tanıtım toplantısında Bangladeş ile ticaret imkanları konuşuldu

İGİAD tarafından düzenli olarak gerçekleştirilen Ülke Tanıtım Toplantısı'nın konuğu bu kez de Bangladeş-Türkiye İş Adamları Derneği Başkanı Fikret Çiçek'ti. "Bangladeş'te Ticaret İmkanları"nın konuşulduğu toplantıya üyelerimizin ilgisi oldukça büyüktü.

**BANGLADEŞ-TÜRKİYE** İş Adamları Derneği Başkanı Fikret Çiçek'in konuşmacı olarak katıldığı toplantıda "Bangladeş ile Ticaret İmkanları" konuşuldu. Bangladeş'i yakından tanıyan üyemiz Mustafa Karaca, Bangladeş'in sosyal,

kültürel ve ekonomik özelliklerini anlatarak programa başladı.

Karaca, Bangladeş'in genel durumu, ithalat-ihracat verileri, sosyokültürel durumu, ülkedeki lokomotif sektörler ve vergisel boyutu gibi konularda

İGİAD üyesi iş adamlarına tecrübe ve bilgisini derinlemesine aktardı.

Mustafa Karaca'nın genel bilgilendirme sunumundan sonra Fikret Çiçek, üyelerimizden gelen sorulara cevap verdi. Çiçek, sektör bazında hazır giyim, jüt, pamuklu tekstiller, çay işleme, kâğıt, çimento, kimyasal gübre, hafif mühendislik ürünleri, şeker, yağ rafinerisi, çelik, gemi inşaatı, ateş tuğlası üretimi, konut inşaatı, halı üretimi, seramik eşya, ilaç ve eczacılık ürünleri, otobüs-kamyon montajı, radyo-TV-bilgisayar montajı alanında çok kârlı projeler olabileceğini söyledi.

Genel olarak Bangladeş'te tekstil, gıda, inşaat, sağlık, telekomünikasyon gibi sektörlerde açıkların olduğu ve iyi bir yatırım alanı bulunduğu vurgusu yapıldı.

Katılımın yoğun olduğu ve verimli geçen program, İGİAD Başkanı Ayhan Karahan'ın Fikret Çiçek'e İGİAD tablosunu sunmasının ardından son buldu.



# Bölgesel Tanışma Toplantıları yapıldı



**Bölgesel  
Tanışma  
Toplantısı,**  
31.10.2015



**Anadolu Yakası  
Bölgesel  
Tanışma  
Toplantısı,**  
16.12.2015



**Bölgesel  
Tanışma  
Toplantısı,**  
19.12.2015



# Üyelerimiz, Üsküdar Yeni Valide Camii'nde bayramlaştı

**HER** yıl geleneksel olarak tertip edilen İGİAD Bayramlaşma Programı, Kurban Bayramı'nın 3. günü Üsküdar Yeni Valide Camii'nde sabah namazının ardından gerçekleşti. İGİAD, İGİAD Gençlik Kurulu ve ailelerinin ortak katılımıyla çok sıcak bir atmosferde gerçekleştirilen Bayramlaşma Programı,

sabah namazının kılınmasının ardından şeker ikramı ile devam etti.

İkramın ardından İGİAD Eğitim ve Araştırma Komisyonu Üyemiz Tarihçi Ahmet Yaşar Bey, İstanbul'un güzide camilerinden biri olan Üsküdar Yeni Valide Camii ve müstemilatı hakkında bilgiler sundu. Üsküdar Yeni Valide

Camii'nin tanıtımından sonra, katılımcılar sabah kahvaltılarını yapmak üzere Üsküdar'da güzel bir atmosfere sahip mekânda çorbalarını yudumladılar. Bayramın özüne uygun olarak katılımcıların sohbet edip, muhabbetlerini artırdığı kahvaltıdan sonra bu anlamlı ve güzel program nihayete erdi.



## İGİAD GENÇLİK KURULU

# Hızlı Okuma ve Anlama Eğitim Programı sona erdi

**İGİAD** Gençlik Kurulunun düzenlediği "Hızlı Okuma ve Anlama Eğitim Programı" 7 ve 14 Kasım tarihlerinde gerçekleşti. İGİAD üyelerinin de katıldığı

eğitimin içeriğinde; hızlı okuma tekniği, bilgisayar destekli göz algılama hızını ve ritmini geliştiren çalışmalar, ön okuma, esnek okuma, aktif okuma

gibi modern etkin okuma teknikleri, konsantrasyonu geliştiren çalışmalar ve zihin haritası gibi öğrenme teknikleri yer aldı.



**İGİAD**  
YAYINLARI

## TÜRKİYE'DE REKLAM AHLÂKİ ARAŞTIRMASI: GÜNCEL SORUNLAR VE ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

Reklam verenlerin kendi ticari kurumlarını ve ürünlerini tanıtmak, satışlarını arttırmak ve ticari rakipleriyle rekabet etmek için sıklıkla başvurdukları reklam, ticari alanla sınırlı kalmamakta, hayatımızın her alanına nüfuz etmektedir. Ayrıca toplumsal bir kurum olarak reklamcılık ve reklam kişilerin tercihlerini, beklentilerini, hayallerini hatta yaşam biçimlerini etkilemenin yanında fikri ve kavramsal dünyalarını da şekillendiren bir etkidir. Bu toplumsallık, reklam verenlerden reklam ajanslarına, medya çalışanlarından tüketicilere kadar bir dizi sorumluluğu zorunlu kılar. Tam bu noktada “reklam ahlâki” kavramı vurgulanmaya değerdir.

Reklamcılık sektörü günden güne gelişirken, maalesef reklamcılığın sınırları ve sorumlulukları aynı oranda vurgulanmıyor. Tüketici olarak reklamlara bu kadar çok maruz kalmamız bir yana, reklamcılarının kullanmış olduğu taktiklerin ve metotların birçok yönden doğru ve ahlâkî olmadığını biliyoruz. Fakat maalesef, reklamcılığın ahlâki açıdan değerlendiren ve hususi olarak “reklam ahlâki” kavramı üzerine eğilen çalışmaların azlığı da hepimizin malumudur. Bugün “reklam ahlâki”, reklamcılık ile ilgilenenlerin dahi pek kullanmadığı ve nadir karşılaştığı bir kavram olarak önümüzde duruyor.

# ÜYE ADAYI ZİYARETLERİ



Sabri Akpolat 07.09.2015



Arif Argün 01.10.2015



Dr. Celal Şahin 09.10.2015



Mesut Uğur 09.10.2015



Abdulkadir Gönül 10.11.2015



Muhammed Elnur 09.10.2015



**Nurullah Yabanigül** 25.11.2015



**Mustafa Kaplan** 11.11.2015



**M. Fatih Üstün** 11.11.2015



**Sefer Katmer** 19.11.2015



**Erol Ünlü** 19.11.2015



**Ahmet Özad** 19.11.2015



**Ali Akyüz** 03.12.2015

# ÜYE ZİYARETLERİ



**Berzan Hocaoglu**



**Harun Yenibayrak**



**Kenan Yabanigul**



**M. Saim Erdogan**



**Mehmet Boyraz**



**H. Murat Bezirci**



**Mustafa Cingöz**

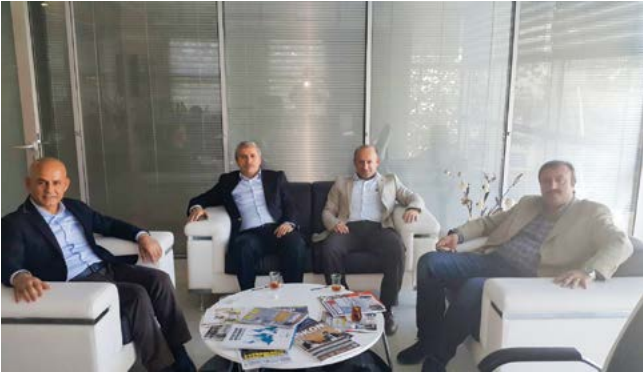


**Mustafa Karaca**





**Nihat Erdoğan**



**Orhan Şimşek**



**Sami Doğan**



**Sıddık Kablan**



**Sinan Şahin**



**Yusuf Dağcı**



**Yüksel Hamzaoğlu**



**Terör ayrışmayı değil birliğimizi tahkim edecektir!**

Özellikler içinde bulunduğu durum gözünde Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) Başkanı Sadi Gürler, terörün ayrılmaz bir parçası olduğunu ve bu durumun Türkiye'nin geleceğine tehdit oluşturduğunu belirtti. Gürler, terörün sadece bir tehdit olmadığını, aynı zamanda bir fırsat olduğunu da vurguladı. Terörün sonuna getireceğini ve bu süreçte Türkiye'nin birliğini tahkim edeceğini söyledi. Gürler, terörün ayrılmaz bir parçası olduğunu ve bu durumun Türkiye'nin geleceğine tehdit oluşturduğunu belirtti. Gürler, terörün sadece bir tehdit olmadığını, aynı zamanda bir fırsat olduğunu da vurguladı. Terörün sonuna getireceğini ve bu süreçte Türkiye'nin birliğini tahkim edeceğini söyledi.



**Türkiye'de reklamların ahlak karnesi çıkarıldı**

**Tüketici, yanıltıcı reklamlardan rahatsız**

Türkiye'de tüketicilerin televizyon reklamları konusunda en çok yanıltıcı bilgilerden ve kadının cinsel obje olarak...

**İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) yayınladığı "Türkiye'de Reklam Ahlakı Araştırması"yla Türkiye'de...**

**Reklamların ahlâk KARNESİ ZAYIF**

İGİAD'ın yaptığı araştırmaya göre Türkiye'de reklamların ahlak karnesini çıkardı. Buna göre, tüketicilerin en çok reklamların yanıltıcı bilgi içermesinden ve kadının cinsel obje olarak kullanılmasından rahatsızlık duyuyor.

**Türkiye'nin reklam KARNESİ ZAYIF**

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) ve İLKE İlim Kültür Eğitim Derneği'nin 2014 yılında başlatılan "Türkiye'de Reklam Ahlakı" adlı proje tamamlandı. Prof. Dr. Suayır Özdemir ve Yrd. Doç. Dr. Fikret Yaman tarafından yürütülen proje sonucunda yapılan açıklamada şirketlerin fazla para kazanma hırsı, reklam alanlarının fizel sektör...

**Karahan: "Bölücü terör örgütünün amacı, bölgeyi istikrarsızlaştırmak"**

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) Başkanı Ayhan Karahan, bölücü terör örgütünün bölgeyi istikrarsızlaştırarak ve İslamsızlaştırarak iş-gale hazırlamaya çalıştığını söyledi.

Yönetim kurulu üyeleriyle incelemelerde bulunmak üzere geldiği Kahramanmaraş'ta AA muhabirine açıklamalarda bulunan Karahan, ahlakçı girişimcilik teşvik edilmesi için kurulan derneklerinin, iş ahlakını topluma ve iş dünyasına yaygınlaştırmaya çalıştığını, bu kapsamda çeşitli görüşlere ziyaretlerde bulunduklarını söyledi.

Kentte İktisadi Kurum ve Kuruluşlar ve sivil toplum kuruluşlarıyla görüşmeler yapacaklarını belirten Karahan, Kahramanmaraş'ın önemli bir sanayi kenti olduğunu ve tekstilde pamuklu ürün ihracatının karlı olduğunu ciddi mesafe aldığını ifade etti.

Doğu ve Güneydoğu'da yasa-



**İGİAD'dan Rektör Devenci'ye ziyaret**

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) Yönetim Kurulu Başkanı Ayhan Karahan, Kurucu Başkan Sükrü Alikan ve yönetim kurulu üyeleri, Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Durmuş Devenci'ye ziyaret etti.

Rektörük makamında gerçekleşen ziyarette Rektör Devenci, İktisadi merkezi faaliyet gösteren İGİAD heyeti ile bir süre görüştü. Ziyaretten duyduğu memnuniyeti dile getiren Rektör Devenci, İGİAD yönetim kurulu üyeleri ile girişimcilik teşvik edilmesi ve iş ahlakının yaygınlaştırılması hususunda atılması gereken adımlarla ilgili görüş alışverişinde bulundu. Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği Başkanı Ayhan Karahan, İGİAD...



**İGİAD Kahramanmaraş ziyaretlerini tamamladı**

İGİAD (Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği), Anadolu ziyaretleri kapsamında gerçekleştirdiği il ziyaretlerine, daha önceden programına aldığı Kahramanmaraş'ta da ekledi. İGİAD, 29 Aralık 2015 Salı günü Kahramanmaraş'ta bir dizi ziyaretlerde bulundu.

**Karahan: "Basın ve yayın organlarının kullandığı haberin kaynağını belirtmemesi telif haklarına aykırı bir durumdur"**

Türkiye İktisadi Girişim ve İş Ahlakı Derneği (İGİAD) Başkanı Ayhan Karahan, "Basın ve yayın organlarının kullandığı haberin kaynağını belirtmemesi telif haklarına aykırı bir durumdur. Bu noktada yaptırım uygulanması...

ilkelerine uyması ve sorumluluk sahibi olması gerektiğine dikkati çekti.

Basında kaynağın belirtilmemesinin çok önemli olduğunu anlatan Karahan, "Haber kullanımda kaynağı ifade etmemek için et-

İGİAD yönetim kurulundan oluşan heyet, yapılan ilk görüşmede Mado-Yaşar Dondurma Firma Ortaklığından Abilla Kambur'u ziyaret etti. Samimi bir ortamda geçen görüşme İGİAD'ın yaptığı faaliyet ve projelerden bahsedildi.

İGİAD heyetinin Kahramanmaraş Valisi Sayın Mustafa Hakan Güvener ile yapılan görüşmesinde Vali Güvener, İGİAD'ın Anadolu değerlerini koruyabilmesi için her alanda iş ahlakı derneğinin çok önemli olduğunu ifade etti. Kahramanmaraş Belediye Başkanı Sayın Fatih Mehmet Erkoç ile yapılan görüşmede, Başkan Erkoç Bizim maneviyetimizde, bizim değerlerimizde hak yemem kabul edilemez olduğunu, İş Ahlakı sorununu temelden çözmemiz gerektiğini ifade etti. Başkan Erkoç, "Ahi Evran geleneğini devam ettirmemiz önem arz etmekte. Maneviyetimiz değerlerine sahip olsak bize yeter aslında" dedi.

Kahramanmaraş'ta bulunan, Kahramanmaraş Sanayici ve İş Adamları Derneği (KASİAD) Başkanı Ali Apasatan ile yapılan görüşmede, Özellikle tekstilde güvene dayalı bir iş yapıldığından ve bu yüzden iş ahlakının çok mühim bir konu olduğunu ifade etti. Kahramanmaraş Ticaret ve Sanayi Odası (KTSO) Başkanı Kemal Karaküçük ile yapılan görüşmede, Başkan Karaküçük, "İş Ahlakı konusu iş dünyasında kaybettirmez hasletlerdir" dedi. Ayrıca Kahramanmaraş'ta yapılacak iş ahlakı etkinliğine ev sahibi olmaktan memnuniyet duyacağını ifade etti. İGİAD Heyeti son olarak Kahramanmaraş Sütcü İmam Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Durmuş Devenci'yi makamında ziyaret etti. Yapılan görüşmede Rektör Prof. Dr. Durmuş Devenci, önemünde yıl derslerde iş ahlakı dersinin okutulmasını programına almak istediğini bilgisini verdi.

Rektörük ziyareti sonrasında İGİAD Heyeti, Kahramanmaraş Abdul Hamit Han Camii İmamı Omer Faruk Şirkoğlu'na ziyaret etti. Şirkoğlu İGİAD'ın faaliyetleri hakkında görüşmelerde vaaz ve hutbe konuşması hususunda gereğini yapacağını ifade etti.



# İSLAM İKTİSADI ATÖLYESİ - IV

## İSLAM İKTİSADI PERSPEKTİFİNDEN SOSYAL ADALET

- SOSYAL ADALETSİZLİĞİN SEBEPLERİ
- SOSYAL ADALETE FARKLI YAKLAŞIMLAR
- İSLAM HUKUKU VE SOSYAL ADALET
- MÜSLÜMAN TOPLUMLARDA SOSYAL ADALET
- KALKINMA POLİTİKALARI VE SOSYAL ADALET
- SOSYAL ADALETİN MEKANİZMALARI
- VERGİLENDİRME, SOSYAL GÜVENLİK VE ÜCRET POLİTİKALARI
- YOKSULLUK VE GELİR ADALETSİZLİĞİ
- SOSYOEKONOMİK EŞİTSİZLİKLER VE TABAKALAŞMA
- YOKSULLUK İLE MÜCADELE
- BÖLÜŞÜM VE YENİDEN BÖLÜŞÜM YÖNTEMLERİ
- EMEK PİYASALARININ TANZİMİ
- KÜRESEL, BÖLGESEL VE BİREYSEL BORÇ PROBLEMLERİ

2-3 NİSAN 2016 İSTANBUL

İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ KONGRE VE KÜLTÜR MERKEZİ



www.islamiceconomy.org • iew@islamiceconomy.org • +902165326370

## Emeđinize sağlık

Firmanızı Őu anki durumuna getirmek için yıllarca alıŐtınz. Peki ya sonrası? Rekabetin arttığı günümüz dünyasında, verimlilik ve sistemleŐme artık vazgeçilmez. Gelin, çok büyük emekler ile bugünlere getirdiğiniz firmanızı, geleceğe ERP ile birlikte taŐıyalım.

CPM Yazılım A.Ő.

Flatofis İstanbul, Otaklar Cad. No: 78 Kat:1  
D Blok No:73 Eyüp - İstanbul / TÜRKİYE

 444 8 177  
[www.cpm.com.tr](http://www.cpm.com.tr)

**cpm**  
Yerli yerinde  
zmler